

1994

W1-5

ISSN 0130-1624

14-16

დროშა

№ 1-2-3, 0563560,
0320633520, მარტი 1994

№ 1.2.3, იანვარი, თბილისი, პარტი 1994 (679)

საერთაშორისო სალიბერალური საზოგადოებრივი ფორუმი
დაფუძნდა
 მფარველთა საერთაშორისო ბაერთიანება „კინკლუბის ქართული ცენტრი“ და ფარნალ-გაზეთების გამომცემლობა „საფორულო“

სარედაქციო კოლეჯია:
ჯანსუღ ნარაშვილი — თავმჯდომარე, **ვალერიას ხაჩიძე** (საზოგადოებრივი მუშაობა), **აბაში ნაჭყალი**, **მასილ ხაჩიძე**, **თეოდორე ნინოიძე**, **დინარა წოდია** (თავმჯდომარე), **მადარა წოდია**, **ზარა ნადირიძე**, **თამარ მელიქიძე**, **ნოდარ ჯანაშია**.

1784 წლის 22 იანვრიდან, იმ დღიდან, რაც ერეკლე მეორემ დაიწყო რუსეთის ტახტის ერთგულებაზე ტრაქტატის გაცემის გამო და რუსულმა ზარბაზნებმა დაიქუხეს, დაიბნეოდა იმ დღიდან არ შეწყვეტილა ფიქრი იმაზე, რომ საქართველოს უნდა დაებრუნებინა თავისი დამოუკიდებლობა. — ისტორიკოსები კი აღნიშნავენ, რომ ეს ერეტიწოდებული „მეგობრული ხელშეკრულება“ „საუკეთესო გამოსავალი“ იყო მტრთაგან შეწუხებული საქართველოსთვის.

შენ რა გინდოდა ერთია, მაგრამ მეორე და მალევე მოეფარა ისაა, სხვას რა უნდოდა, უნდოდა კი რუსეთს, ეს მფარველობისგან შეხვედოდა, შენი მთლიანობა? იქნებ, დანაწევრებული უფრო ერჩივ? კი, რა თქმა უნდა, ასე იყო, მაგრამ ჩვენც რომ ასე გვინდოდა? ხო და მოვდივართ მთელი ჩვენი ცხოვრება ზემოთ-ქვემოთუბად, დასავლეთ-აღმოსავლეთუბად, 1789 წელს იმერეთმა სცადა გაუბრძოლა მთლიანობისათვის, ერეკლე მეფესთან დირსული ხალხიც გაგზავნა მოსალაპარაკებლად, ერეკლემაც დააყენა ეს საკითხი დარბაზში, მაგრამ ამაოდ, კვლავ ეშმაკმა იმძლავრა, იოანე მუხრანბატონმა და მისმა თანამოზრებებმა თქვეს: ჩვენ ჩვენი თავისთვის ვერ მოვევილია და დასავლეთ საქართველოს როგორღაც მოვეუციოთ. მოკლედ რომ ვთქვათ, ერეკლესთან ერთად ვერ გაიმარჯვა სოლომონ ლიონიძისა და ანტონ კათალიციკოსის საღმა ზრმა.

ასე იყო მაშინ, როგორც დღეს არის, უჭირს საღად მოზრუნენ პოლიტიკოსებს და ხშირად ვერ ჯობნიან „ზემო-ქვემოთა“ მომზრებებს.

არც ზურგში დანის ჩაცემა დაგვკლბია, არც დაღალბი, მაგრამ ჩვენ თითქმის ყოველთვის თვალს ვხუჭავდით იმაზე, ჩვენ მუდამ ჩვენი გმირობისა და ვუჭკობის გამო გავვივით, მაგრამ ისტორია ჯიუტია, ჯიუტია თავად მისტორიე, მისტორიემ რაც არ უნდა შეალამაზოს ისტორია, ტყუილის თქმის უფლება არა აქვს...

1795 წელს აღამაჰმად ხანმა შეათუტა თბილისს, ოცდოხუთმეტ ათასიან მტრის ჯარს მეფე ერეკლეს 5 000-იანი ლაშქარი დახვდა, მოღალატე თავადები არ ჩაებნენ ამ ომში, ხოლო ერეკლე მეფემ მტერი ლაქარი ვერ შეეგრიო. მიუხედავად ამისა, ქართველთა ჯარმა მტერი გააქცია.

ილია ჭავჭავაძის წიგნი!

მერე რა მოხდა? რა და ერეკლეს მოწინააღმდეგეება, მტერთან მტრისაკე უკნი გაგზავნეს, რომ ქართველები ციხიანი არიან და არიქა, კვლავც მძიმეობით...

ამას რა მოჰყვა, ყველას გახსოვთ, ერთმეტე სექტემბერს კრწანისის თვალე შემოიჭრნენ ისინი და მიუხედავად ქართველთა თავდადებული ძაბობისა, მიუხედავად 300 არაფელის გმირობისა, მტერი თბილისში შემოვიდა...

ირანელებმა მალა აიტაცეს ქართველი მიღალატეების დრომა და გადაწყვეს თბილისს, შიდა ქართლის სოფლებს, მტერმა სისხლი დაღალა ქართველთა, რის გამო? დალატის გამო? არ ვთქვით? უნდა ვთქვათ, რომ 300 არაფელის გმირობას ზურგში მახვილს სცემდა ისეუ მიღალატე ქართველი... არაფერი ვენიშნებ? ექნებ, დღესაც ასეა? რა, ჩვენ გმირ ბიჭებს, ჩვენს შუბოვარ ბიჭებს აფხაზეთში, თახსირთა წინააღმდეგე მებრძოლ ბიჭებს, არძინას ფემისტური ხროვის წინააღმდეგე მებრძოლ ბიჭებს, ისეუ ქართველი არ ურტიამდა ზურგში მახვილს?

ჩვენ გადამითელი რას გვიზამდა, რომ არა დალატი? თუ მაშინ 35 000 მტრის ჯარი 5000 ქართველთა გაქცევა, დღეს რაღა მოევიდოდა? დღესაც ხომ გაუაქცევდით, რომ არა ქართველთა დალატი?

გავისხინოთ: 1802 წლის შეთქმულება, ცარხიზის საოკუპაციო მმართველობის წინააღმდეგ აღსდგა ქართლ-კახეთი და საოკოელთი დომინირებლობა გამოაცხადა, მაგრამ დამარცხდნენ შეთქმულები. რატომ დამარცხდნენ? რატომ და საქართველოს მესტორიე ამბობს: „ერთხელ დღევანდელ და ორგანიზება აკლდათ, ცალ-ცალკე, დაქსაქსულად მოქმედებდნენ, შეპირებულნი ძალებს დროზე ვერ მიაშველეს“. არაფერი ვენიშნით? რა, არ განმეორდა ისტორია? ხომ არ იყო ჩვენში ერთსულოვნება? ხომ გვაკლდა ორგანიზება? შეპირებისამებრ, ხომ არ მოგვაშველეს ძალები? და ხომ ჩავყვედნენ ზურგს მახვილი? ხომ ეხვეწებოდა ვიული მართავა თახსირ ელიავას - „ჩქარა მოგვეშველით, თორემ სულს ვღვაყავთ!“ ხომ ევკვებოდნენ თახსირ ელიავა მართლისა და სამშობლოსათვის თავგამოდებულ რაინდს, ვიული შარტავას? ხომ ელაპარაკებოდა რაღაც ბინძურ გარიგებებზე?

1804 წელს მივიღმა გლეხებმა აჯანყება მოაწყვეს და მტერს დღეა უტირეს. კაიშაურის ციხიდან თუშეთისაკენ გასწიეს. აჯანყება გაფართოვდა, ბილოს, აჯანყებას ფარანის ჩაუდგა სათავისი, მაგრამ შემდეგ რა მოხდა? ვინ ჩაახშო ეს აჯანყება?

კვლავ შევხსინით მესტორიეს: „ციციანებმა თავი მაინცა ერეგანში წარუმატებლად ლაშქრობას და უკან დაბრუნებული არძა მთლიანად აღუყვებულეს მიუსა“. ვინ იყო ციციანოვი, რომელმაც სომეხს თავი მაინცა და ქართველს ამოწყვიტა? ვინ და ქართველი, ქართველი მიღალატე, ზურგში მახვილის ჩაძეობი.

1819-1820 წლებშიც აჯანყდა იმერეთი და გურია, აჯანყდა ისეუ მთლიანობისათვის, აჯანყდა საოკუპაციო რეჟიმის წინააღმდეგ. კვლავ ყური დაუვადელი მესტორიეს: „აჯანყებული გურულები მალე შეტევაზე გადავიდნენ, მათ აფილიეს სამეგრელოც, სადაც მეუღლებას სათავისი ედგა მთავრის ძმა გრიგოლ დღდანი, მთავარი ლევანი რუსული ორიენტაციის იყო და ძმის წინააღმდეგე თანამოაზრენი ამოვიტოვა (ოფ. შენი გულისა? როგორ მოეწონა)?“

გამარჯვება წოლად ზდა ლევანს, რომელმაც დააბრძობებელი მოქმედებების სარღობას ჩაახარა.

ყველაზე დიდი შეთქმულება 1832 წლისა გახლდათ, დღდა მონღოლს საქართველოს სახელმწიფოებრიობა აღედგინათ. მიონდომეს, შეერთდნენ, ფიქრობდნენ, რომ ქუღზე კაცო გამოვიდოდა, ყველაფერი მზად იყო, რომ ერთ-ერთმა თანამონღოლმ, იასე ფალავანდიშვილმა გასცა შეთქმულება, დაასმინა შეთქმულება, შეთქმულები მოითავსა და ისინიც, რაღა თქმა უნდა დააპატიმრეს, ასე, ბუტხინო, ასე, იყვნენ დიმიტრი და ოქროპირ ბაგრატიონები, დავით ჯორჯაძე, სოლომონ დღდაშვილი, მაგრამ იყო იასე ფალავანდიშვილიც, ზურგში მახვილის ჩაძეობი.

1841 წელს აჯანყდა გურია, ჯერ გლეხობას მხარი დაუჭირეს აზნაურებმა, მაგრამ მალე ისინი ვერ შეთანხმდნენ, და არა მხოლოდ ვაითიშენენ, არამედ თავდაზნაურობამ, პირ-ქით, მიანიღმა მისი ჩანბნობა.

რომელი ერთი? განა ჩვენ ოღესმე გამოუტყვდილთ საკუთარ თავს და თქვით, რა ჩავიდინეთ დიდი ილიას მკვლელობის გამო? ნურასუკაცრავად, არც გვიფიქრია ამაზე, პირიქით,

ვიღაც ბრძემა ერთი ბრძეული სტრატეგია მოგონა: „რაც კარგებ ვართ, ქართველები ვართ“ და ჩვენც დღევალთ ვართ და აჯერ საუკუნე მაინცა ვმღერებ და ვტყუებით და სულელური და არაფრისმეტყველი ხსტყვებით.

გვეყო ერთმანეთის ქება, უნდა უარფეთი ქართველი თბილისისკენ და ზღმებუღდ ახუნტრუცებუი განწყობილება, უნდა ვგაიბოთ ერთმანეთი, უნდა კარგად ჩაუხდელი ჩვენს დიდ ისტორიას და ბილოს და ბილოს, მიზეზდეთ, რომ ჩვენ ყველაზე კარგები ვართ ვართ ამ ქვეყანაზე!

დღეს რომ თავი ვადავრჩინოთ, იარაღზე მეტად შრომადა სავსარი, მაგრამ ისიც უნდა ვთქვათ, სხვა რომ იარაღს იძებნა და ჩვენს მოსაკლავად ემზადებოდა, ჩვენ ამ დროს, სამხარეთილიანი სახლებს ვებოძებ, ორთა „ოვლა“ და „მერსედისი“ გვეყვება. შე კაი კაცო, ერთი სახადირო თიფი მაინც რა იყო? ის მაინც შეუგძინა, ექნებ ახალი გმირი გვახდებოდა ოჯახიც, გემცრო ქვეყნისათვის.

ვერ გავუქეით დალატს, დალატმა და გალაღებამ დაღვალა. დაახ, ნამეტანი გავალადით, უფალად მოვბრძობ და მიწაზე დავიწყეთ მეისის ძებნა, ურწმუნეობამ მივეცივანა ამ დღემდე.

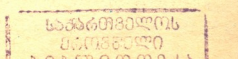
ურწმუნდესი და უნეტარესი ილია მეორე ერთ თავის სახალწლო კისტოლეში ერთ ძაბანებს: „რწმენით განათებულ ქრისტიან გულს ყველა უმართობს, ყველას პატიობს, ყველას უთმობს, ყველაფერს თომებს; ასეთი გული ადილად ამჩნევს გაჭირვებულს და ეხმარება მას; მისთვის უცხოა სსცრეუ, ავისიყვავაბა, ცრუმწიფობა, ქურდობა, მკვლელობა...“ საერთოდ, არაწესიერი ცხოვრება... მისი ცხოვრება ქმნის ჯვარს, მიისწრაფვის აღმანისსაკენ. რწმენა და სიყვარული აერთებს ღმერთთან; სიყვარულივე აკავშირებს მოყვასთან და ხალხთან“.

დრო დგება, როცა შინაგანმა სსმტკაცემ უნდა ჩააკლას გრანობა მიღალატისა, ვებრძოლით, ჩვენს მივე ვებრძოლით და ჩაკვლით გრანობა დალატისა და ჩვენს ბელს ძალი არ დაჭყვეს, 1994 წელიც კი ძაღლის წელიყვდა...

ძირს სისახსტიკე და დაუნდობლობა! ქართველი, წინ, ილია ჭავჭავაძისაკენ!

ჯანსუღ ჩარაჰიანი

4400

— ბატონო პარმენ, სულ რაღვინივე თუვა, რაც ამ სკოლის დირექტორი ბრძანდებით. რისი გაკეთება შეძელით ამ მოკლე დროში და როგორ შეხვდით სექტემბრის ზარს?

— სექტემბრის ზარს იმედითა და ოპტიმიზმით შევხვდი. იმედისა და ოპტიმიზმის საფუძველიც კი არის განვლილი მცირე დროის განმავლობაში ჩემი სასკოლო მუშაობიდან მიღებული გამოცდილება. — უმნიშვნელოვანესი დასკვნა, რომ სკოლაში არის ჯანსაღი პედაგოგიური კოლექტივი და ის, რომ სხვაგვარი განწყობით მასწავლებელი სკოლაში საერთოდ არ უნდა შევიდეს.

მოვასწარი თუ არა რამეს გაკეთება? — კმაყოფილი ვარ, რომ მშვილობაა და შეიძლება თქვას, გარკვეული წარმატებითაც კი დავასრულეთ გასული სასწავლო წელი. დარჩენილი დრო და ენერჯია კი სკოლის სტრუქტურის, მიუღი სასწავლო პროცესის ახალიზება და სამომავლო გეგმებზე ფიქრმა შეისრულა.

პედაგოგიური კოლექტივის მხარდაჭერით გადაწყდა, ახალი სასწავლო წლიდან გადავეყვანა რამდენიმე აუცილებელი ნაბიჯი და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის სავალალო მდგომარეობის გამო მიზანშეწონილად ჩათვალეთ, მანამ, სანამ სკოლას დამატებითი სასკოლო ოთახები შემოემატება, ჩვენ შენობაში არ მივიღოთ პირველკლასელები. კაბინეტურიდან გადავიდეთ საკლასო სისტემაზე და სწავლების შესაბამისად პროფესორი კლასებისათვის სწავლება წარემართოთ ახალი სასწავლო გეგმებითა და მატერიალურად.

— სკოლის დირექტორობა დღეს-დღეობით პასუხისმგებლობის მძიმე ტვირთია. როგორ გეხატებათ საერთოდ სკოლისა და კონკრეტულად თქვენი სკოლის მომავალი?

— სასწავლო წლის დაწყებას და პირველ ზარს ყველა თითქმის ისეთივე განცდით ელოდება, როგორც

ისევ დაირეკა დიდი ხნის წინატრი სექტემბრის ზარი. წინატრი ამიტომაც არამოლო წლებში ჩვენს ქვეყანაში არსებული მძიმე სოციალურ-პოლიტიკური მდგომარეობის გამო ყარჯა ხანია არ გვიგრძენია ის სიხარული და აღმავრენი, რომელიც ყოველთვის ახლდა ზოლმე სასწავლო წლის დაწყებას. დაიწყო ახალი სასწავლო წელი, მომავლის იმედთან ერთად უმარეს საზრუნავსა და საფიქრალს რომ გვიჩინოს.

როგორი იქნება იგი? — ამ სწავლასთან დაკავშირებულ სხვა პრობლემებზე სასაუბროდ ვეწვიეთ ობლდის მან-ე საშუალო სკოლის დირექტორს ბატონ პარმენ მარგველაშვილს და რამდენიმე შეკითხვით მივმართეთ:

ჩნებინთა და იხაღით...

ვათენებას, გაზაფხულის მოსვლას ან სხვა ბუნებრივი მოვლენის დადგომას და ცხადია, ამ „ბუნებრივი“ პროცესის გაჩერება, ან გაურკვეველი დროით გადადებაც კი წარმოუდგენელია. სწორედ ამიტომ დღეს ყოველ კონკრეტულ სკოლას მძიმე ტვირთად აწევს „ბუნებრივი“ პროცესის წარმართვაც და სახელმწიფოებრივი საგანმანათლებლო სისტემის შემუშავებისა და დამკვიდრებისათვის ზრუნვა. იმ პირობებში კი, როცა აღარ არსებობს აღზრდისა და განათლების, საზოგადოებრივი განწყობისა და მოტივაციის სახელმწიფოებრივი დაკვეთა, აღინშნული ტვირთი სკოლისათვის უთანაბროდ იქნება და შეიძლება განადგურდეს კიდევ სკოლა თუ კი სათანადო ინტენსივობით არ ამოქმედდება თავისუფალი საქმიანობის წარმართვული ძირითადი მექანიზმი, თუ არ მოხდა საქმიანობაში მონაწილე მხარეთა ინტერესების თანხვედრა, თუ მშობელთა მუშაველობით არ შედგა მოსწავლისა და მასწავლებლის დამინტერესებული შეხვედრა. სკოლის უახლესი მომავალიც ამ ძიების ნიშნით ცხოვრებად მესახება.

სამწუხაროდ, საქმეს ართულებს ის, რომ მართალია, მკაფიო სახელმწიფოებრივი დაკვეთა და სათანადო მოტივაცია არ არსებობს, სამაგიეროდ, არსებობს სახელმწიფოებრივი მართვის სისტემა და ამ სისტემაში მოღვაწეთა ცნობიერების და თავისუფლების შემოკლება, მათივე წარსული ცხოვრების სიმძიმე, ის, რაც უსიამოვნო, წებოვანი თუ ტალახის გაბე-

მოს შერქმნებას ქმნის და ჭაობს ეუწოდებთ ხოლმე. ამ უკანასკნელს მხოლოდ დროთა განმავლობაში და თანაც, ჩემი აზრით, მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება დავადწიოთ თავი, თუკი ყოველი ჩვეთაგანი თავისუფლებისაკენ არა ქაიისისა და ანარქიის გზით, არამედ იმ გზით ივლის, რომელსაც „თავისუფლების“ დრამად რელიგიური ქართული აზრი გვკარნახობს. ქართული სკოლის ამოცანაც ისაა, მომავალი თაობას „თავისუფლების“ ჭეშმარიტი გაგება შესაძინოს და სათანადოდ მოამზადოს წუთისოფელში ამ მძიმე, მაგრამ სანატრელი გზით სვლისათვის.

— მაინც როგორ გეხატებათ ქართული ეროვნული სკოლის როლი და მისია?

— თანამედროვე სკოლა არის ადამიანთა ურთიერთობის, მათი დანიჭერისეული ეროვნული საქმიანობის გარკვეული ორგანიზაციული ფორმა და ასეთი ურთიერთობისას ყოველთვის გამოვლინდება მონაწილეთა ტემპერამენტი, ზნე-ჩვეულება, დონე, კულტურა, პიროვნებაში აკუმულირებული ეროვნული წარსულის სიღრმე და ამ თვალსაზრისით ქართულ სკოლაში ყოველთვის იქნება ქართული ეროვნული სულსკვეთება, მიუხედავად იმისა, არის თუ არა სკოლა გამოკვეთილი ეროვნული მიზანდასახულობისათვის შემართული. მნიშვნელოვანი კი ის არის, რომ სკოლას ყველა სხვა დაწესებულებაზე მეტად მართლაც ძალქის მსგავსი მიზანშემატებული საქმიანობა და რაც შეიძ-

ლება მალე უნდა გამოიკვრიოს ერთ-ერთი ამოცანა და მისი ხეობის ხმის გზა, სათანადო ორგანიზაციული ფორმა და ხერხები და ჩამოყალიბდეს სანდო მიტოვებისათვის.

ქართული ენითა და დამწერლობით შეკრული ერთეული ცნობარებისა და ყოფის საუკეთესო გამოვლინებებად შექმენება ზოგადსაკაცობრიო პროცესებით თანაბარობის გამძაფრებულად განცდა და ცვალებადების ფერხულში მინაწილობისკენ ლტოლვა. ქართველებმა, ოქრის საწმისისა და მთავაჭურლო ამირანის შემოქმედებმა, ერთ-ერთმა პირველებმა აწამეს ქრისტი და მისი შექვევით შემოქმედებით შრომის მნიშვნელოვანი ნიშნუებით ხილული გაზადეს და სხვა-კეთოდ წარბიანეს ქართული ერთეული პოტენციალი.

— პირველ ყოვლისა, შუა საუკუნეების ქართველთა შემოქმედებით შრომის ნაყოფი არის ქართული ერთეული ყოფიერების დასტური და მისი საუკეთესო ხილული გამოვლენა.

ფეოქობი, დღესაც ჩვენი ამოცანა, თუ იქნებ ზეამოცანაც, არის, უკვე თანამედროვე ცვალებადების დონეზე შემოქმედებით შრომის საერთაშორისო ფერხულში ჩაბმა და სათანადო რეზულტატით ერის სიცოცხლისუნარიანობის წარმატება, ერთეული კოტეცილის დაუმრეტელობის მტკიცება. და სწორედ ამისათვის უნდა ამაზადებდეს ერთეული სკოლა მომავალ თაობებს.

— თქვენ სკოლა უკვე რამდენიმე წელია პროფესორი სწავლების ახალ სისტემაზე გადავიდა. გაათავალა თუ არა ამ მიმართულებით მუშაობა და რა სახალებია მოხლოდნული ახალი სასწავლო წლიდან?

— პროფესორ სწავლებაზე გადასვლა, ჩემი აზრით, არის საბჭოთა საანამნათლებლო სისტემის მარწმუნებლად თავის დადევნების სურვილის გამოვლენა, იგი მეტად მნიშვნელოვანია ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, რამდენადაც აკვირდებს არჩევანის ფონდში. არჩევანის არსებობა ეს თავისებულების აუცილებელი ნიშანს წარმოადგენს. სწორედ არჩევანის ანალიზითა და გარკვეული ნაბიჯებით სწავლობს პიროვნება თავისუფალ სვლას. შეცდომებისგან დაზღვეული არაინა და მითუმეტეს უნდა გადავფიქროთ თამამი, მაგრამ პროფესორულად უზრუნველყოფილი ნაბიჯები.

საგანმანათლებლო სისტემაში ვარიანტულობის, არჩევანის თავისუფლების დამკვიდრება არის თავისუფალ პიროვნებათა საზოგადოების ჩამოყალიბების აუცილებელი ელემენტები და ეს ამოცანა პროფესორული თვალსაზრისით მთავალი კვალფიკა-

ციის დანიტერესებულ, სისტემატურ შრომის მოთხოვს. მუდმივ სრულყოფასა და გაუმჯობესებას საჭიროებს სასწავლო სწავლების არსებებში სასწავლო გეგმები და პროგრამები, რომ არაფერი ვთქვათ ჰედაგოგთა კვალიფიკაციის ამაღლებას და სწავლების მეთოდის დახვეწაზე. პიროვნისიანობის დეფიციტი განსაკუთრებით მაშინ აქნება საგრძობი, როცა სწავლა-განათლების მოთხოვნება საზოგადოებასათვის ბუნებრივად დაძლეული მითვითა იქნება უზრუნველყოფილი. დიდი სურვილი მაქვს, ეს დრო რაც შეიძლება მალე დადვს.

55-ე სკოლა მიმდინარე წლიდან პროფესორი სწავლების ახალი, გარკვეულად მიღფიციტებული სასწავლო გეგმით იმუშაებს. დამამთავრებულ კლასებში პროფილებში შიგრძელად სწავლება განათლების მიღების მსურველთა ინტერესის გათვალისწინებით: დინტეგრირ-ფილოლოგიური, სოციალურ-ეკონომიკური და საბუნებისმეტყველო. აღსანიშნავია, რომ ახრც ერთი მათგანი არ შეეცავს რეალიზაციამორტიკაზე სასწავლო დისკალინების, მოსწავლე, რომელიც აირჩევს, ვთქვათ, ლინგვისტურ-ფილოლოგიურად ოფილს, ნაკლებად-ტერიტორიული შესწავლის მათემატიკას, ფიზიკას, ქიმიას და ა. შ. და პირიქით, საბუნებისმეტყველო პროფილის მსურველები ნაკლებად ტერიტორიული გაივლიან ჰუმანიტარულ საგნებს. მთლიანად ერთის ან მეორის გამოირცხვა შეცდომა იქნებოდა. ჩვენმა სკოლამ კი ვ. წ. „ჰუმანიტარული“ პროფილის შესაბამე გამოშვებას იხე დაულოცა წესს გზა, რომ მათ საბიწლის განმავლობაში საერთოდ არ უსწავლობდნენ მათემატიკა, ფიზიკა, ქიმია, ბიოლოგია და გეოგრაფია. ეს მე შეცდომად მიმაჩნია, რადგან მეცნუნებელთა მიღწევები, თუ კაცობრიობის სხვა მონათკვარი არის დეფიციტი ნების კითხვა მიერ ხორც-ღესხმული ის ხილული ნიშნები, რომლებიც მომავალმა თაობებმა აუცილებლად უნდა გამოიყენონ გაცვეთილებად. მათი იგნორირება ყოველად დაუშვებლად მერქნება.

უმაღლეს სასწავლებელში მისაღები გამოცდებისათვის მზადების, ან კონკრეტულ დისკალინებში გამოლიერებულ პროგრამით სწავლების მსურველებს შეევათაზეთ ფაქტობტარტ მტყადონებობა, ზოგ შემთხვევაში ფასიანი სწავლების სახითაც.

განსაკუთრებული ყურადღება გინდა გავანახილოთ მოზარდთა სპორტულ აღზრდაზე. შრომიით ჩვევების გამომუშავებასა და ხელისუფლების ამოცანა მათ დარგში მათ წვრთნაზე; ამ მიზნით ფიზკულტურის, მუსიკის,

ხატვისა და შრომის გაკვეთილების დატვირთვა მომდინარე კლასიკურად და სკოლისგარეშე მუშაობით გვინდა შეეცვალოთ, რომ დაქმნამალურად გაიფიქრავსწინთ ბავშვების ინდივიდუალუბა და არჩევანის თავისუფლების პრინციპი დაკავშირდოთ.

როგორც პრაქტიკად და არსებულმა სინამდვილემ არაერთგზის დაგვანახა, სასკოლო საათობრივ დატვირთვაში ამ საგნების გათვალისწინება თავის მოტყუებას უფრო წაავსებს, სათანადო წრეებში და ხეცტემაში მოსწავლეთა საგალდატვირთვით ჩაბმა კი მართებულ ნაბიჯად გვესახება განსაკუთრებით არსებებზე მატერიალური ბაზებისა და იმ ტრადიციის გათვალისწინებით, რომ უძრავდელსა ბავშვებისა მშობლების ინიცატვიტით ასეა თუ ისე მაინც არიან გაერთიანებული ხელოვნებისა თუ სპორტის სწავლასზე სექციებისა და წრეების.

— ესარკვევბით შემოწვევით და როგორც ფასიანი უმაღლესი სწავლების ერთ-ერთ ინიცატორსა და მოთავს, თბილისის დამოუკიდებელი უნივერსიტეტის დამფუძნებელსა და რექტორს, ასეთი შეკითხვით მოგპარათავ: ხუთმილიონან საქართველოში თუ არ ცვედები, 250-მდე ფასიანი უმაღლესი სასწავლებელია გახსნილი. გვეძირდება კი ამდენი დილომირანი საცოცხლისიტი და ვიფიქრათ თუ არა იმაზე, რა ზარისხის საცოცხლისებზე უზრუნოვან მოზარდს საქართველოს?

— ფასიანი სასწავლებლების ავკარგებ, საერთოდ ფასიანი სწავლებლის დამკვიდრებით მოტანად სკიკეთესა თუ ბიოტემატაზე საუბრისაგან, მისი რაიმე კატეგორიული შეფასებასაგან თავს შევიკავებ. ამისათვის მეტი დროითი დისტანციაა საჭირო, თუმცა, მე, როგორც ამ საქმის ინიცატორი და მსახური, ახლაც დადებითად ვუყვებ მას, მიუხედავად იმისა, რომ არაერთი უაზროფიტი მხარეც წარმოაჩინა ამ მოძრაობამ. ვფიქრობ, პანისკის საფუძველი მაინც არ არსებობს, რადგან სახეცვარად ბუნებაში არაფერი არ ხდება — ვველა მოვლენის ერთ მხარე აქვს თუ კი ტატატკურ მოცემულბობაში შეეხვადათ მას და არ გაიფიქრავსწინთებ მოძრაობას, მოვლენის დროში განვითარებასა და პერსპექტივას.

რაც შეეხება კადრებს, ვერა კარგი სპეციალისტი მაინც ვერ გამოვა, გინდა სახელმწიფო სასწავლებელში სწავლობდეს და გინდა კერძოში. ჩვენი საბჭოური წარსული ამის კარგი მაგალითია. სამავგროდ, დამკვიდრება თავისუფალ კონკრეტულ ინიცატორებსა და უფრო მეტი გამოჩენული და ღირსსულად დააკავებს მომავალში სათანადო ადგილს. ჩვენი მიზანტიკაა.

დღისათვის „აქედან“

— ჩვენი პოლიტიკის ქარცეცხლიან დღეებს ვერც სკოლა გადაურჩა. რა როლი უნდა ითამაშოს სკოლამ ასეთ დროს და განსაკუთრებით მოსწავლეებთან ურთიერთობისას?

— თუ პოლიტიკა არის ხელოვნულებისათვის ბრძოლა, სკოლა სრულად უნდა გაემიჯნოს მას, მაგრამ თუ პოლიტიკა ეროვნული და ზოგადსაკაცობრივი იდეების დამკვიდრებასათვის ბრძოლაა, სკოლა მებრძოლია პირველ რიგებში უნდა იდგეს. მიიპყრება, რომ მომავალი თაობის აღზრდასა და მისი სწავლა-განათლებისათვის ზრუნვა არის ყველაზე დიდი პოლიტიკა, ყველაზე დიდი საქმე, მასწავლებლის ყოველდღიური პატივისხანი საქმიანობა კი ამ დიდი საქმიანთვის მუხლჩაუხრელი და უკომპრომიზო ბრძოლა.

— ბავშვებმა „დაგამხინეს“, რომ თქვენთან დასახვედრად შემოვიყვანილ მოსწავლეები კანფეტებით „დაგვივადლებით“. მათ თვალში თქვენ იდეალური დირექტორი ხართ. როგორ ფიქრობთ, გამოდგება ყოველთვის ასეთი მეოთხე?

— იქნებ ვიდრეც ჰქონდეს უპირატესობა, მაგრამ ჩვენ თვითონ ყოველთვის ამ მეოთხედ ალბათ ვერ გამოვიყვებით. ზოგჯერ მოსწავლის მიზიდან ისეთ უხამსობას წააწყვდები, ძეგლია, მითითი შენი ნერვები და იმ წუთში იმ მოსწავლეს მიუფერი, თუმცა, სულ ცტბა ხანში გატილი ასევე მისევე მოგიბრუნდება. პატიება, უპირველესად შენ, ამბობდეს უნდა შეგეძლოს. მთავარი, ბავშვების სიყვარული გვირდეს და ყველაფერი მოვარდება.

— როგორია თქვენი ხასკეტებები სურვილები თქვენი სკოლისა და ხან ერთად, ყველა სკოლის აღზარდულებისა და ახალგაზრდების მიმართ?

— ესწრაფენ მშვიდობას, შრომისა და ქრისტიანულ-სიყვარულს.

P. S. ბატონ პარმენ მარგველაშვილის პარიენების უფრო სრულად წარმოსახენად დავსვენ იმასაც, რომ იგი ფიზიკის მექანიკურბათა კანდიდატია, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თეორიული ფიზიკის კათედრის დოცენტი, თბილისის დამოუკიდებელი უნივერსიტეტის დამფუძნებელი და რექტორი.

ფავს მეუღლე და თიხი შვილი. პატრიონ პარმენა მისი ღირთისადმი დიდი სიყვარულისა და რწმენის სიმბოლოურ გამოხატულებად თვლის იმას, რომ უძრციოს ქალიშვილი, ერთი წლის მარიაში, სწორედ ადვკამა დღესა დაბადებულა.

იქ, სადაც რწმენა და სიყვარულია, კეთილი საქმე ყოველთვის იმარჯვებს.

თქვა თუ არა, მაშინვე ვამხუროდა და რაი ქვეყანას ზორობის პირადი იმ უმკლესი სამეობრო გზის კონტურებიც წარმოაჩინა მოსწრებულად ნაიჭვამ: გერმანია ქართველმა კაცმა ვაპო და ისევე ქართველმა ვაპოთიანაო მანადი კი, რუსეთის იმპერატორს ქვეშევრდომ გერმანელთან, აგრეთვე რომ კაცმა და მამახვროს ქველზე მეტად თავი საქართველოს და ქართველობას — ტოლდებნა და არტურ ლაისბა: ერთი რუსეთის იმპერატორს ვერაკობის სიმბოლო ვახვთავ, მეორე — ქვეშევრდომობისა.

რუსეთის იმპერატორს, ისევე როგორც ყველა სხვა იმპერატორს, ერთი უგანდებელი იყო, რა თქმა უნდა, და მეორეც, მაგრამ პირველი, სავალდებულო და აუცილებელი თუ არა, ხანებში გახლდათ შინე, ახე იყო, თუ ისე, ვიტიო კი, როგორც თავად რუსებმა იცინათ თქმა, საყოთარი რისხისა და შიშის ფასად უნდა ბეჭეფიბინა ადამიანი.

რუსეთის იმპერატორს საქართველოს გერმანელებიც, ისევე როგორც ზოგად კაცებისა, ყირიანის, უკრაინისა, ვოლგისპირეთისა და სხვა, დასავლეთ-ევროპული ცივილიზაციის ცენტრებში უნდა მოსახლდნენ და ემატებოდნენ და იმთავთვე ერთგვარი იკულტურებდნენ: მისიაც ეცნობოდნენ, რაც, ცხადია, ზოგადად რუსული კულტურის კონტექსტში გაიზარებოდა და ხორციელდებოდა. ასეთი იყო რუსეთის იმპერატორს მესვეურთა ჩანაფიქრი. სსრკ-ში კი — „პროლეტარიატის დიქტატურისა“ და „პროლეტარული კულტურის“ იმპერატორი — ადამიანს დაგვიდევდნენ უკვე არც გერმანელთა და არც სხვათა არიანთა იკულტურებდნენ დასაქონდას, სწორისაზოგად სტიდნენ და სტიდნენ, ცერეწოდებულ „რუსულენოვანი მოსახლეობის“ სუფევნ და მკლდრებს ცნწავდნენ უკვედრანტე რანციაციონალიზმის“ დროში.

— უწინარეს ყოვლისა, სწორად კი უნდა იყოს და კულტურის უარყოფის, ღმრთობის არარსებობის პაროქსიზმი. ეს „უღმრთობის“ ცერეწოდებულო „რუსულენოვანი მოსახლეობის“ ნდიათობით ცერეწოდებულო ვლესობებად უნდა ქველყოფიყო ყველა რესპუბლიკაში და ბუნებრივად შეტყუებოდა მერე იმ ცრობიერ ურჩავლესობას, რომელიც დედამაწის ამ ბედკარკულ ერთ მეტყველზე, რადა თქმა უნდა, რომ მაინც უმცირესობად რჩებოდა და ამიტომ იუფროსი ტიტული — ამ ყოვლად უფებრული ცრუბუთობის მოსახლეობა.

სულენოვანი მოსახლეობის ნდიათობით ცერეწოდებულო ვლესობებად უნდა ქველყოფიყო ყველა რესპუბლიკაში და ბუნებრივად შეტყუებოდა მერე იმ ცრობიერ ურჩავლესობას, რომელიც დედამაწის ამ ბედკარკულ ერთ მეტყველზე, რადა თქმა უნდა, რომ მაინც უმცირესობად რჩებოდა და ამიტომ იუფროსი ტიტული — ამ ყოვლად უფებრული ცრუბუთობის მოსახლეობა.

გერმანული დიპლომატიის იმპერატორი თავად ამ იმპერატორს მესვერული მოწვეული გახლდა, ამ იმპერატორს მოკლაქებებად იწოდებოდა და აღიჭვრდა თავს და, ცხადია, უწინარეს ყოვლისა, სწორედ ეს იმპერატორს უტყუებდა თავის ლილიალობს. სსრკ-ში კი, რაოდენ ფორმალურიც არ უნდა ყოფილიყო თავისთავად ეს ცერეწოდებულო „კვანძი“, ყველა რესპუბლიკას მაინც თავისი საყოთარი სახელი ჰქონდა უკვე და გერმანელებსაც, ვითარცა, უწინარეს ყოვლისა, სწორედ წესებრებოდა და წესების სიყვარულით გამოჩნებულ ხალხს, ადრე თუ გვიან, აუცილებლად უნდა გაეჩინათ ანგარიში ამ, თუნდც ყოველად მოჩვენებითი, სახელმწიფოპრობისთვისაც. რადა თქმა უნდა, რომ, უწინარეს ყოვლისა, თავიანთი კულტურული ავტონომიის შენარჩუნებისა და აუცილებელ გზით უნდა და მოეგრებინათ ეს. სსრკ-ში, მოკლებნებით, ყველა ამპროლოდ რადაცაში იყო „ადამიანზე“, კერძოდ გერმანელთა „ადამიანული“ კი, როგორც ჩანს, სწორედ ეს იყო.

აშინს ყოვლად თვალსაჩინოდ აღტურია სწორედ ის მრავალმხრივ ნინადობიერი ფაქტები, რომ საქართველოში სადღესოდ შემორჩინდა, საბჭოურ რეპრესიებს გადარჩენილიყო, თუ გაძლდებნა გერმანელებმა, რუსეთის იმპერატორს ქვეშევრდომთა შემოწავლესობა, საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებისთანავე თავიანთი საზოგადოება ჩამოაკალდებნს — „არწინა“. ანუ იერიშობა; რომლის უპირველესი მიზანი და ამოცანა სწორედ საქართველოში მცხოვრებ გერმანელებთა კულტურული ავტონომიის აღორძინება, ქართველობისთან ერთობა და საქართველოს რესპუბლიკის, რომ

გორკი დამოუკიდებელი სახელმწიფოს, ერთგული ქვეშევრდომი.

საქართველოს და გერმანიის ურთიერთობას შორეული წარსული აქვს გადგმული ფეხვი. ჩერ კიდევ XII საუკუნეში საქართველომ დაიწყო ტერყვებულა გერმანიის იმპერატორი ფრიდრიხ პირველი ხარხაროსა, ანუ „წითურწვერება“. საქართველო იზიანად წინა აზრის უძლიერესი სახელმწიფო გახლდა და შეეძლო რეალური დაზარება გაეწია ევროპელი ჭარხისნებისათვის მუსულმანთაგან წინდა ადგილების განთავისუფლების საქმეში. გერმანიის იმპერატორი იერუსალიმს ეშაადებოდა სალუქროდ.

თამარ მეფის ისტორიის თხზულებაში — „ისტორიანი და აზნანი შარავნდელთანი“ — გიორგი მესამის მეგობარ მეფეთა შორის მოიხსენიება „პარმთა მეფეც“ (გერმანიის მეფეები, მოგვხსენებთ, რომის იმპერატორის ტიტულს ატარებდნენ). გერმანიის დესპანი თამარის მეფობის დროსაც სწევდა საქართველოს. ჩანს ფრიდრიხ პირველს ნიადაგი მოუხინჯავს, თუ რამდენად შეხადლებელი იყო საქართველოს მონაწილეობით ანტიმუსულმანური კავშირის გაძლიერება, ამგვარ საქმის დღად წაადგებოდა უკვე აღადგინებული პოპულარული ქართველ ბეგატორებთან დამოუკიდებ.

იგივე „ისტორიანი და აზნანი შარავნდელთანი“ ავტორი „პარმთა ხელმწიფის შვილსაც“ მოიხსენიებს თამარის მოხვედრითა შორის, ისტორიკოსები ფიქრობენ, რომ სწორედ ფრიდრიხ პირველის ვაჟზე უნდა იყო! აქ დამარჯავი.

შუა საუკუნეებში დანაშაულებული გერმანელ ისტორიკოსთა, შწერათა, პოლიტიკოსთა მოღვაწეთა, თუ მოგვსაჩიროებელთა შორისა საქართველოში და ქართველების ხსენება, არის რამდენიმე მხატვრული თხზულებაც, უმუხლოდ ქართულ თემას რომ ეძღვნება, ჩვენი მკითხველისათვის შენ-საქლებად ცნობილია ეს ამბები.

მოგვახსენებთ კი, რამდენაც ემატებინე მეორის „უკაზის“ თანახმად, საუკეთესო პირობებს უშინაინ გერმანულტბ რუსეთის იმპერიაში განსახლებულად, გერმანული ახალშენები ჩნდნა საქართველოშიც. საქართველოში მირითადად ვიურტემბერგელი, ვესტფალიელი გერმანელები, შვაბები ხაზლდებიან, შილერისა და კანტის მშობლიური კუთხის შვილები. საქართველოს კოლონიკიტს კიდევ ერთი განუმეორებელი ფერი ემატება.

თბილისში გერმანული სულიერი და კულტურული ცხოვრების ცენტრი მიხეილის (შედგომში პეტეანოვის და ამჟამად უკვე დაიწყო აღმარების) ქუჩა და მისი შემოგარენი ხლდ.

ბა. აქ არის განლაგებული გერმანული კლუბი, კინოთეატრი „პაოლო“, სასუსო სალონი, ბიბლიოთეკა, უკავილების ნაღაზიები და სხვა მღაზიები. აქვე, დღევანდელ მარჩინოვილის ქუჩაზე, რომელსაც გერმანელები „კირხენსტრასეს“ ეძახდნენ (ბიბლიოთეკა მტველებში დღემდე შემორჩენილი „კირხენია“ ეს), დამარტებოდა „კირხა“ — საქართველოს გერმანული სალოცვი, გაოთრი სტრის ლამაზი. აწი შენობა და არქიტექტურული ანსამბლი, აგებული გასული საუკუნის 80-იან წლებში საქართველოში იზიანად საქვეყნოდ ცნობილი არქიტექტორის ლუივლდ ბილითლის პროექტით. ამ „კირხას“ 1912 წელს დაანგრებიან გერმანელ ტავერს — გერმანულ ილიცებზე აქ ეს ტავერსი, რომელსაც დაადასტავა. ვენ ცრემლები და დაანგრევენ კირხას...

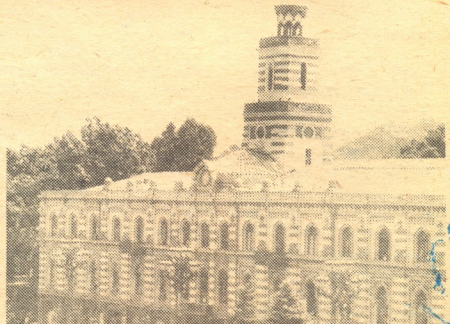
დღემდეში პატარა სასტუმრო ჰქონდა ხრისტიან შერგენ-შტადერს, სადაც კალაქის გაურუნებში განლაგებული გერმანული კოლონიებიდან თავიანთი სასოლონი, საშურტერო პაროდუქციის საკუთარსაკოდ ჩამოსული გერმანელებივე ჩერდებოდნენ. შტეტის პირას, დაბლობები იმ დღეისა, სადაც ახლა „დინასის“ სტადიონია, ლუდვიგ შეტლერის მშვენიერი ბოტანიკური ბაღი იყო, დღი მოთხოვნილბა იყო მთელი ქალაქში ცნობილი „შეტლერის ვარდებზე“, ეს ვარდები აღმარებდნენ მოქალაქეთა ყოფს.

თბილისის გეოფიკურთ

ობსერვატორიის დიდგამარკაი ოდსდაც მიხეილის ქუჩიდან შეტლერისპირა რიუშიდ იყო გადგმული. ბა. აქ, ამ რიუცზე გაიხა სხვათაშორის პირველად შლიაიანის განუმეორებელი ბაი. ობსერვატორიის პირველი დირექტორი კი ასაფრი გახლდა. ამ პარკში ედგათ სახლი და სახელსწილი კეისებს — ზუსტი ხელსაწყოების საქვეყნოდ ცნობილ სეკციანობტებს. ობსერვატორიის სანსტრუმენტო ნაწილს გასული საუკუნეში ფლორენცერ ფრედინანდოვიკ ვიზი განავრბდა ოცდაათი წლის განმავლობაში. შერე იგი გერმანიიდან ახალმა მოხარუნებულმა მისმა შვილმა, აგრეთვე ფლორენცინა, შესცვლია. გერმანიაში იგი სწორები ამ საქმის შესასწავლად იყო წაყვლი. ამ საქმის შესახებოდნენ აგრეთვე მისი უმცროსი ძმებიც — არნოლდ და ბარნე. ამ საქმიანობის ეშაადებოდა მისი ვაჟები — პატარა მანს...

გერმანელებს საერთოდ ახასიათებთ რელიგიურობა, ზედწიწებით რელიგიურნი იყვენ საქართველოს გერმანელებიც. არამცოლე მხოლოდ სულიერი. მათი უკვედლიერი, საშუალაქო ყოფც, უწინაშეს ყოფლისა, საქვეყნო სახეოს — „კირხენსტრასე“ — კანონებს იყო დაქვემდებარებული. ოცდაათიან წლებშია ჩერ კიდევ შეეძლო მოეხინა შრეტლს კირხას უგანსენელი პასტორის, რიპარდ მეიერის ბრანული ქალაგებეც.

შერე კი ეს უკვედაფერი გაქა. აღივდა პირისაგან შრენისა შეტლერის ბიბლიეური ბა-

ლი. ლარც ოსტრეგატორის პარკი თბილისში, აღარ არიან ევისებიც — უყარსხელი წარმომადგენელი ამ საქვეყნოდ ცნობილი დინასტიის — მანის — გადასახლებაში დღედაღამა კირხას გვერდით მდგარი ერთი საშობათოლიანი შენობა. ამ შენობაში ოდეს, ღაც გერმანული სკოლა იყო.

აი, როგორ იგონებს ამ სკოლას მისი ერთ-ერთი დირექტორის ქალიშვილი, ჩვენი ცნობილი გერმანისტი, ჩვენგან უფროოდ წასული ლიტერატურათმცოდნის, რუსუ (ბუბა) ყარაღაფილის დედა, აქლანა. ტონი ნორა მუტაფერი: „მიხეილისა და „კორჩინის“ ქუჩების კოთხეში იდგა გერმანული ლიტერატურული ეკლესია — „კორჩინა“ — ლამაზი გოთური სტილის შენობა, ირგვლივ ბაღი იყო, ბაღში მწვლითი მუხები, მუხები კარგად მახსოვს, რაღაც მანუშები რუსუ ვარკობდნენ, ბებია კი იმითი მტკრე უყავს ახლადედა, ჩვენი სახლი ამავე ქუჩაზე „კორჩინა“ შტრასეზე“ იდგა ეკლესიის ბაღის გაღმა. ბელტოვი ვახლდით, სახლის პოეტი სერაძეუ აივანი გვეკრდა, აივანზე გადივინებო, ჩვენი სახლის გვერდით კი იდგა ერთი სამ სასოულთანი შენობა, ხადუ რეკლამისაგან — გერმანული გიმნაზია იყო, შტეი კი — „რადევაი“ ეს გერმანული სკოლა გასული საუყურის ან-იან წლებში დააარსა მასწავლებლებმა. მათთვის შევარცმა, თავიდან სკოლა კარავში მჭირდა გერმანული ამ შევარცს, თავისა სახლის წინ, მდელიოზე, ამ მდელიოზე ახლა ტენისის კორტებსა, მის სახლში კი ჩვენს დროს უკვე იყო, ის ოთხწლიდი იყო, იმ კარავში ოთხივე კლასის ერთდროულად ასწავლიდნენ პერ მასწავლებლები შევარცა და პერ მასწავლებელი ბრიმი, ჰარის მაგივრად პოლიციელის სასტვენს ხმარობდნენ.

მასწავლებლები ჩვენს სკოლაში საუკეთესო საუკეთესონი იყვნენ, ოთხივეს უკვლას საზღვარგარეთ ჰქონდა მღებლები განათლება ჭერ კიდევ შეუდის დროს, აუფენ მათ შორის ისეთებიც; რომლებიც პირდაპირ რეზიდენს ჩამოყრდ-

ნენ, ჩემი პირველი მასწავლებელი ფრაუ ვალინიც გახლდათ. „სტარა შეხალეს“ შეცხადა — საქლასო ოთახში ფანჯრის რაფეზე რომ უყავილები გვედავ ქოთნებით იმ უკვალესს ვუღლიდი, ძალიან კარგად აღუჭურული კაბინეტები გვეკრდა ნატოპიისა და ფიცივისა.

ჩვენ სკოლაში მარტო გერმანელები როდეს ვსწავლობდით, ჩვენთან ერთად სწავლობდნენ ქართველებიც, ინგალებიც, სომხებიც, ბერძენებიც... ძირითადად მშობინდელი თბილისის ინტელიგენციის შვილები, ჭერ გერმანულ სახევეო ბაღში მიპარებდნენ ხოლმე მშობლები ამ ბავშვებს და შერედა მოქცევალი გერმანულ სკოლაში, მამაჩემი შეუვარცხელი იყო საქართველოზე... მარტიდან მოყოლებული უკვე სულ ქალაქი გარეთ დავუყავით, ფებილი გვეკრდა თბილისილი უკვლა ქართული მოსახლეთა და ციხე, შინ კი უკვლავთვის უკვალელების დიდრონი ოაგულებითი ებნულდებოდი, შერე ჩვენს მასწავლებლებს ვჩვენიდით იმ უკვალელებს იმ გერმანულმა სკოლაზე მე გაიცალეებით, შტეი მომცა, უფრე შერე ორმა ინტელექტმა.

საბჭოთა ეკვირბო აა არის ალბათ არტეული ქალაქი, სადა იხუთა მონდობებითი უკვლავი ეხმარებოქობული, გერმანული ენის სწავლება, როგორც თბილისში, გერმანული სახევეოს ბავლების მასწავლებლებს მათ ვეყენება არა ჰქონდით — ხდებოდა, რომ ახლადგარდა, ცოლ-ქმარი ჭერ კიდევ მათზე დაბალმხედ იქნებოდა ოთარგან და რიგში წერებოდა, ჩათა სამოთხითი წლის შერე რთულადე ტანტე ნინასთან, თუ ტანტე ოლანტასთან მიყვენა თავისი ბავშვისათუ ტანტეებმა მრავალად იყვნენ მათზე თბილისში, სკოლას არ არის ამბოგო შემოხვევიითი, რომ ქართული გერმანისტიკის სკოლა ერთ-ერთი უძლიერესა დღეს მთელს საბჭოთა ეკვირბოში, აი, ამ სწავლავს გერმანული ენისა და გერმანული ქულტურის ათვისებისავე ცდილობდნენ განაზრებებდა, ცდილობდნენ იმდენის გერმანული წარმომობის ინტელიგენცია, რომელთა წინაპრებშიც, უფინარეს კოვლისა სწორად თბილისსა და მის შერე

იოგარენში დაბნულეს თავიანი ბერეო სემოპლონი, საქართველო უყარადით მათ ისე, როგორც მხოლოდ საშობათო შეიძლება უყარადეს ადამიანს, უყვარდეს თბილისი თავისი ვიარის ხდით, თავისი წულის ვიარელებითი, მდიდრული აღმოსავლური კაბინეტით, ხელმწივნებით, ინტელექტით, გოგირდის ახანობით... მტკავრის იმითი, ისეთივე ანგრა ტიხე-რბოდათ, როგორც ნიულოზ ბარათაშვილს, „ვეფხისტყაოსნითაც“ ისევე ამაყობდნენ, სწორად... ნიხელუდებოდა... „თბილისელთა ახალმა თაობებმა აღარაფერი უყარად ალბათ უკვლავ საქართველოში ოდესელად აუყვებელი გერმანული კოლონიების შესახებო“ — ბულაქაწვეთილი დასცდენ ბოლოს კალბატონი ნორა მუტაფერი და ახანუკი იგივე და ვანიციდინ საქართველოს გერმანულითა სწავლავებო „აინუნგენცი“... რუსებებში ვი ვილა-პარავებო — ამბობენ — უკვე ამ ედერ საქართველოში გერმანელები მრავლად იყვნენ, ახლა კი ძალიან ცოტანი დარჩებო.

ერთი წელიწადი უკვე, რაც საქართველოში არსებობს საზოგადოება „გერმანიალი“, ათასობით იყევა უკვე შერეო გერმანული — მათ შორის აიან გერმანელებიც, საუეთესო სპეციალისტები, შემოქმედნი, სახევედროები, ზურათმოდვარნი... ცალკე თემა ვერეწვლიდებული იდეოლოგიურებული გერმანელების საცივითი.

„აინუნგენცი“ უმომდგომლობით მიმაოთა საქართველოს რესტრუქციის პარლამენტს „დეპორტირებული გერმანელები“ კი ამასობაში მოთხოვნითი ელ-აბ თავისიანი რეაბილიტაციის საცივითი სამართალიან გადმწვედეს, მათ ხომ ცერეკრობით რეაბილიტაციაც კი არ მოუღდათ!

ვიწ აიანს მანიც, რა ხალხია ეს საშობათლოს გერმანელები დღეს, ვინ მოიყარა თავი „აინუნგენცი“

იხიანი არიან: კლბებებში მოუღებოდა, ვეგერებო, მორციებო, კინოებში, ცულტურაში, ლენცებო, ვინაგებო, გარმაწენბი, მადერებო, ფრანკებო, მეტელტობი, აღენდროთები, გრეცტინგერებო, ფრეცებო, ბაუნდერებო, შტენბერგები სხვანი და სხვანი, შობამოდინ რუსეთის ამბოგის ქვეყნულადინებისა, დღესდღეობით კი უკვე ქართველების სისხლთი ნაოუხავანი, მათზე და მოუყრდნული საქართველოს მოქალაქეებისა და დიდებთ, ქართველი დიდებთ, ქართველი შვილებთ დიდებთ, აი, ვინ ხალხი ცდილობს, დღეს, აღორბინოს სა-ქართველოს გერმანულთა უკულტურული ავტონომია, ცდილობენ აუღადინონ გერმანელი კოლონიისთა უკვლად სა-ნიშუშო ტრადიციები, ვინასხენონ დავიწვებული გერმანული ენა და თავისი მხა შე-წიონ ზოგადგარბოული პოლი-

ფონისა, ვითარცა საქართველოს რესპუბლიკის სრულყოფილებიანა და ერთგულმა ქვეყნებდომებმა.

„აინუნგის“ პრეზიდენტია თბილისის უნივერსიტეტის დოცენტი, ფიზიკოსი, ნოდარ ქუჩაძე — დღითი გერმანელი. ვიცე-პრეზიდენტი — გერმანელი თბილისის უნივერსიტეტის დოცენტი, ფიზიკოსი, ნინო ხუჭუაძე — დედოფალი, გავაგობის წევრები არიან: გეოლოგი ალბერტ უნდერზინგერი, ფიზიკა-მათემატიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი ილია გოგოლინი, შტეტე, თბილისის უნივერსიტეტის პროფესორი, ქიმიკოსი ლიონარ ბახანაშვილი, ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი არაქი შელენბერგი, მათემატიკის ემა შესტერი, ფილოლოგი ერნა რამი, ფიზიკა-მათემატიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი პარი პუტუხტი, ინჟინერ-კონსტრუქტორი, ინჟინერი გმილ ფერნანდერი და სხვა.

სრულ მთავან თავის ცხოვრება აქვს. თავის საქმე და თავისი ბედი; თავისი წინაპრები შევს და თავისი შთამომავლობა.

ქალბატონი ერნა რამი, მ.გალითად, პირდაპირი შთამომავალია არქიტექტორ ლეოპოლდ ბილეთილიძისა, ვისი პროექტითაც ბარტო „ვირაზა“ კი არ აშენდა თბილისში, არამედ ქაშვეთის ციხესიმაყე.

ქალბატონი ფრანკა მეიერი რამაზდ მეიერის ქალიშვილია — ცირხას ფრანკენლი პასტორის — და, რაღა თქმა უნდა, რომ სრულიად განსაკუთრებული პატივისცემით ხარგებლობს „აინუნგის“ და საერთოდ საქართველოს გერმანულენოვნი, იგი ამ განსაკუთრების საპატიო წევრია.

„აინუნგის“; უფინარეს უკვლხისა, წინაპართა რელიგიური ტრადიციების აღმორბინებუნი არსებენ და ამ წინადასწე ფიქრობენ იმ კულტურულ

ლი ფენომენის აღდგინებას. რაც უკველთვის განაპირობებდა საქართველოს გერმანულთა მკაფიოდ გამოხატულ ინდივიდუალურ „აქციებს“, ქალბატონი ნორა პეტეფერი იკონებს. მაგალითად — „გაღმასახლებაში ერთმა უმარჯულმა „მიცნო“ — თქვენ თბილისელი ბრძანდებითო, რაზე შემატუვეთ „შეუთი, რომ ვითხე — „აქციენტური“ — მომიგო“.

დღევანდელი კორპორაციის მდივანია პარი აპიკოვი, საკვირაო წივრას ასრულებდენ პასტორები — იოანე და ალექსანდრე დრეილინგები, მუდმივ კავშირს გერმანიის ევანგელურ ეკლესიასთან ხაზარბაუციან უნივერსიტეტის პროფესორი პეტრე პუტუხტი და მარბურგის უნივერსიტეტის თეოლოგის დოქტორი როლანდ ვერნერი ანბორცოლეტენ.

კორპორაციიდან გახსნილია საკვირაო სკოლა საზოგადოების წევრთა ბავშვებისათვის. საზოგადოება წარმატებით ანბორცოლეტენს მნიშვნელოვან კულტურულ დონის მთავებს, საქართველოს ეკლესიის 1913 წლის მაისში გამართული კლასიკური მუსიკის კონცერტი, თბილისის მუსიკალური ცენტრ „აინუნგის“ საზოგადოების წინაშე წარსდგა ტრიოს პადგორსკის (მეიერის) — ვიოლონჩელი, ეთერ სურმაგას — ფორტეპიანო და დირიჟორ კირიკავშილის (ცელერის) — ალტი, მონაწილეობით, შესრულდა ვებერისა და ბრაშის მუსიკა, კონცერტის ესწრაბოდნენ გერმანიის იღიჩი საქართველოში ბატონი გიუნტერი და ალმაფი და სხვა გერმანული სტუმრები. დარბაზში ტევა არ იყო.

საქართველოს გერმანელები აქტიურად მონაწილეობენ ქვეყნის სამეურნეო და კულტურული ცხოვრების უკლებლივ უკველა სფეროში. დღევანდელ ნომერში გვიდა შევლიების დავგარად წარმოდგინდით

გერმანული წარმომოსი ქართველ მხატვართა შემოქმედება. ჩვენი თურნალის გარეგანად და ჩანართზე მეთხელს ვთავაზობთ ქალბატონი დინარა ნოდარის (დღითი შტენბერგი), ქალბატონი ლორეტა შენგელიას (დღითი ფიშტერი), ქალბატონი თეონა ასიტაფი, ლის (დღითი ცოლე), ქალბატონი თინა ჰენეს, ბატონი რობერტ პლავსინის და მათი მომხდენო, ახალი თაობის მხატვრების — დ. ასიტაფილის, მენების — ბადრი და მხივილი სამონამძებების, დ. მხივის, ა. ქალკისინისა და თ. ქუთათი.

ლადის ნამუშევრებს. რედაქცია უღრმეს მადლობას მოახსენებს საზოგადოება „აინუნგის“ ქალბატონ ნორა პეტეფერს, ქალბატონ ირმა ვიისს — საქართველოს პარლამენტის დემოკრატიული აღმშენებლობისა და კოლიტოლოგიის ინსტიტუტის უფრ. მეცნიერთანამშრომელს, ბატონ მაია დღითილავას და, რაღა თქმა უნდა, ჩვენი თურნალის მთავარ მხატვრულ რედაქტორს, ქალბატონ დინარა ნოდარის, ვის მიერ მოწოდებული მასალების საუფუფუტე მომზადდა ეს წერილი,

გერმანულ კონტრასტს, უპი დიკს უარს უთმობს ორგანიზაციის წევრად. უპი დიკს უარს უთმობს ორგანიზაციის წევრად. უპი დიკს უარს უთმობს ორგანიზაციის წევრად.

სილი

მხრებზე უარს უთმობს,

მედიის თქვენი მოლოცვა დაბადების ორმოცდაათ წელთან დაკავშირებით. მადლობას მოგახსენებთ თქვენ და გვიყვარს ლაზაროვილსაც. წეროლს თან ვუბრათ ვაუთიებში გამოქვეყნებულ საოცრულ მოსაზრებებს. იმედია მაქვს, რომ შენ დღემდე რაცა გეტყობრებით. თან ჩამოვიტან ჩემს ახალ წიგნებს, თუ რა თქმა უნდა. მანამდე დამარტებამ შეიძლება.

მე მხოლოდ კულტურის გაცნობის სახით არ ვაპირებ ორივე კვირით ვესტუმრო სამხრეთ კავკასიას, მხოლოდ შერტლებსა და მათი ტექსტების გაცნობას როდესაც ვსწრავი (სწავრებებისა და ფონომახლის დახმარებით, როგორც რუსულ ლიტერატურაზე მუშაობისას). ჩემი ჩანაფიქრი ბევრად უფრო მეტი უნდა იყოს.

— პროზით დაწერილი მოგზაურობის შედეგები სიკვდილად ვერსტებისა და რადიოსადგურების, ხოლო გადამუშავების შემდეგ — ჩემი რეცეპციებისა და წიგნისათვის.

— ჩემს მეუღლესთან, ეთნოგრაფიის დოქტორთან, ერთად განვახორციელებ ქვეყნის მცოდნეობით შედეგებს;

— დამარტებ კონტაქტებს შერტლებთან, მუსიკოსებთან, მხატვრებთან, რაკი ჩემი საქმიანობით დაკავშირებული ვარ თეატრთან და ცინოს ანტრეპრენიორებთან და აგრეთვე გალერისტებთან;

— თბილისის უნივერსიტეტში გავაცოცხლებ გერმანულ ენასა და სოფლის;

— მოვარტებ მხატვრული კიბვის სადამოებს;

— გავმართებ სამეცნიერო ენის სემინარებს გერმანისტებისათვის;

— წავიკითხებ მონსტრებებს ჩვენი ლიტერატურის, ფილოსოფიის, ეკოლოგიის, სოციოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის საკითხებზე.

შემონათქვამიდან თქვენი გასაგებია, რადღე დიდ მნიშვნელობას ვანიებ საქართველოში ჩამოსვლას.

სამუშაო ოთახში თაროზე მიდევს კიტა ჩხენკელის ორტომიანი შესავალი კარტული ენისა, დიდაქტიკის თეოსაზრებით გასა-

ანდრო ლევიჩაგა გერმანულ ენასა და კულტურას სამი წლის ასაკიდან ეზარა. ჯერ კიდევ სკოლის მოწაფემ ბრუნების თეატრის გასტროლების დროს ერთხანად გააკვირვა ქართველებიცა და გერმანელი სტუდენტიც ასეთი თარჯიმნობა გასწია. მერე პროფესიად არტიტექტურა აირჩია, ასპირანტურაც ამ განხრით დაამთავრა, მაგრამ მოგვიანებით მუშაობა საგარეო საქმეთა სამინისტროში დაიწყო, საიდანაც 1992 წელს მიაღწიეს გერმანიაში ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ახალგაზრდა დიპლომატთა სტაჟირების კურსებზე თავისუფალ დროს ა. ლევიჩაგა ხატვის ანდომებდა, ქმნიდა ჩანახატებს, კარიკატურებს, მეგობრულ შარავებს. კურსების ხელმძღვანელს ვიფილი გფრ-ს გენერალურ კანსულს შეერთებულ შტატებში იურეკ კალკრენერს მოწონებია ახალგაზრდა ქართველი დიპლომატის ნამუშევრები და გამოყენა მისი ნამუშევრები.

ახლანან ჩვენმა თანამემამულემ გერმანიიდან მიიღო წენა, რომელიც მასი ნამუშევრებითაა გაფორმებული. ვთავაზობთ რამდენიმე მათგანს.

In seiner Biographie habe ich es wie Dick gelungen, die poetologischen Grenzen zwischen Prosa und Dichtung, Erzählung und Sprechergeschichte, Theater und Kulturen, Kalligraphie und Aphorismus aufzuheben. Wirklich und wirklich erleuchtet ist Phänomene ein poetisches Manifest gegen die Zersplitterung der Natur, gegen Nationalismus und Krieg. In der Dichtung haben sich zwei etliche Helden, die Sprache.

Tinkamppreis '92

ცარი წიგნი. ვინახავ და თუ მისვლა-მოსვლა გახშირდა, ხელს მოვიკიდებ მის საუფლებლიან შესწავლას. ქართული ანბანი ოპტიურს მუხიკად მესახება. იგი აცოცხლებს ჩემს ფანტაზიას და უკველადღე ჩამოღწევი ზიტყვას მასწავლის.

დავიცადოთ შემოდგომამდე. მანამდე ხელისწინებთან გვიგულეთი, აგურებისა და ძელთა შორის, — ბავარიის ტუეში ჩვენს პაწია სახლდ შევიძინეთ, დიდ ბაილი გარშემოტეწული და მის გადაკეთება-გამშვენიერებას შევავით ხელი. — უფ! — როგორც იტყოდა თანამედროვე ინდიელ-გარბანელი!

ხანდახან (არა მარტო ღამით) მესიზმრება ხოლმე: უშველებელი არჩევი ჩამავლებს კლანჭებს და უაზბეგის მიმართულთი მომაქანებს. თუმცა მჭერა, რომ მტკიუბელი ზიწლით გადამაგდებს, როგორც კი ჩემს ღვიძლს ჩაუნისკარტებს, რაკი მუდამ მშაკაუნების სადღეგრძელოებში მდებოდა ღვიძლი და ფრინველი მას რაღა თქმა უნდა. დამიწუნებს. დროთა განმავლობაში, თუ ათი წელიწადი ვაღებოდან ვეღარ ამოვალ (ვინ იცის, ტეგბე მკვიანები ასე ზოგავენ ფულს), მაშინ იჩენებ კიდევაც ჩატბარუნის პირი, ვინ იცის, მაშახანამე, რაღა დამარჩენია — რეციტაცია, რეციტაცია, რეციტაცია, ტრფურტი, ვებტერანდი, ლინეი, პასუ, აუგბხურტი, მიუნენი... მხოლოდ უახლოვსი გამხსვლების ადგილებია.

გულითად მოკითხვას ვითვლით მცირე ბოსნიიდან და უკველგვარ სიკეთეს ვიხურებთ, ვიდრე ინის ტალღები შეერთოდნენ შავ ზღვას, ესეც ზომ შეიძლება წარმოუდგინოთ. — ვიდრე სოხუმთან ჩვენი პაწია მღინარის ტალღის ტელაშუნი არ გახმინებულა...

წყლის თხუნელაში ამბობენ ერთი ამოსწია ხმელი წყალთა სიღრმიდან მეორენი ამტკიცებენ ვიწურტახმა ამოთხარო დედამიწა მსოფლიო ოცენის ფსკერდან კვეცისონში ერთმა ხარმა სამყარო ჩამოიკცა რქებზეო მაგრამ ჰევებიან ირანელი მკველუები ეშმაქმა ჩიტის კაბაში გადაკმულმა სამყარო უკუნ პირველსვიდან ამოსწიაო ახლა სხვები გვასწავლიან მსოფლიო წარმოსდგა

ერთი კვერციხიდან და აღმამიანი ომივაქს ბუჩქიდან

სამყარო უკუნ პოეტი ზეცის და მიწის წარმოვლექი ჩემი პირიდან ჩემი კბილშორისით გამოველ მე

დავინახე ჩემი ცხედარი გაშობილი და ვთქვი
hoe est corpus!
პოეტს ფოქუს

იყო დამკინავი ხმა ხალხისა და ერთმა მკედარმა ხელზე წამავლო ხელი:

ბოდი მითხრა მან დაგაყურეთ მომაკვდავ ღმერთის კენესს მაშინ ჩვენი ამოსუნთქვა გარტეს ღიღინებზე მსრბოლ ხომალდის ჩქამებს

მაშინ ვიწებოთ თოლოებისა და წისკივლების სულები და აღუბლოს ყვევლო ფურცლის სურნელი მაგრამ სიუშმა გაგავფიხილა ნაღლითაშმა გვირმა და რაინდმა სიუშმა ზეცის სივრცის მიღმა მხრიდან გაგავფიხილა წაპყევი მიგათ მაგრამ არ ენლო წყიდ ღმერთთან მაგრამ დარჩი აღმამიანი მოგსებმა სიმღერა გაწევილი ფიგურისა გითგონებ სიმღერას კაც-თავგისას აღმოაჩენ ქაღო ბოლახ ამულანგს ბალახი სობარჩისა ერთხელ ამოდის ერთ ადგილის ზოგიერთ პასუსს იოიენი და მაჩად ახლო კითხვებს მაგრამ ვერასოდეს პასუსს კითხვაზე რატომ უნდა ჩავარდეს დედამიწა ყოველი კაცის პირში მიდიო მითხრა მიცვალებულმა და მე წაყევი (დაყვევ რჩევის ყვავისასა) და დიიწყო მოგზაურობა მიწისვლეული უკან დაუბრუნებელი

- 1. ლათ. ესაა სხეული
- 2. ესაა ცხოვრება (დრ).

და ზეთისხილის რტო დააქვთ სულებს

ამ ლეთის მიწაზე ეს ბნელი ურდო
ვინ შემორეკა ასაოხრებლად.
შავი ზღვის ფსკერში

რაც შლამი ბუღობს
ამღვრეულა და მათ კვალს მოჰყვება.

თავის წილს ბედი ვის მიანიჭებს,
საგლოვად სხვების თუ საამებლად.
შეხედე გავრის, ბიჭვინთის ფიჭვებს,
ზღვას, მიწას, ზეცას —

უკვდავ სამებას.

შეხედე, იქნებ ერთხელ შენც დაშვრე
სიავევ, ბრაზით რომ აზუზუნდი,
სეანთის გზაზე შეხედე ბაეშუებს
ტუნზე მიყვინულ ღედის ძუძუთი;

ტანკებში დამწვარ მეომრების
ციკლებს —
ჩინჩხად დარჩენილ მარტო

ხერხემალს.

თუნდ ცა და მიწა ერთად შეიძრეს,
ამის გამოთქმა არ მიხერხდება.

მყუდრო ბაღებო, მოგნახავთ ნეტავ?
ან სიყრმის ზუქო, კვალს დავიკოცნი?
ეს რანარი ხოცვა და ქლუტა!
ეს მერამდნე საფლავის ბორცვი!

თუკი გაქვს რიდი სხვა რამის ოდნავ
და წვრილმანებზე დღეს აღარ დაობ,
აჯადულებდა ამ ხალხის ცოდვა,
რომ დაინახე ეს სასაკაო.

გაქურდულია სული და სახლი —
სიმვას და დალატს ასე ენება...
მის სისხლბორცს ზურგში

ვინც ტყვიას ახლის,
სირცხვალი იმას და შეჩვენება!

დასამიწარო, აღარ დამიწი?
შენი უბრალო უჭირთ ყურებაც.
წმინდა ეგბაზში ნაბან ხატის წინ
ბინა დაიდეს უწმინდურებმა.

ჭრება ოდესღაც რაც იტაცებდა
მიწას ცინთაკურთხ ცეართა
შემპრობელს.

კაცის სალოცავ ღვთიურ ტამრებთან
არაკაცები დათარეშობენ.

ხელში არ მისცე, ღმერთო, სადავე,
თორემ ყველაფერს მიხრავს.
მიმოფენს.

ეს ისინია, ყელს რომ ღაღრავენ
და საქართველოს ორად გვიყოფენ.

ჩვენ ისინი ვართ, ასე განებაბამ,
რომ დავკვილოცა კერა და ფუძე,
ხელში რომ ხმალი არ გვეყვანება —
ხალიბის რკინა ყველა ვიხვს უძლებს.

ბნელდება, ნელა იშლება ბინდი
და სანამ რამე არ ჩაიწვება,
მუნჯ და მღუმარე რიგებდ მიდის
ზღვისკენ ლანდების ახალი წყება.

მღუმარე ლანდებს თუ შეიფარავს
ზღვის წყალი ციაგ ცით შენისლული
ზღვის თავზე დათრთის დრუბელი?
არა!

ნათელში შესულ ბიჭვების სული!

და ზეთისხილის რტო დააქვთ
სულებს
და კვირისტავზე დრო შუქში ართავს
მათ თმებს, მოკლე გზა რომ
დაასრულეს
ოჩამჩირის თუ სოხუმის კართან.

წვიმს, წვიმს და, როცა წვიმა
გაღილებს,
თუ ადრე შერჩა, ახლა ნუ შერჩეს
„ყოჩაღ“ კახაკს და ყაჩაღ ადიდელს,
მწვანე თავსაფრით
თავწაკრულ ჩენებს.

ისევე თრთოლვა და
ფოიოლშლილობა,
ისევე სველი და უმზეო ფარჩა,
რა კეხილება ოლინდ ჭრილობას,
ქართული მიწის გულზე რომ დარჩა?

საზოგადოება

გერმანული ლიტერატურისა და კულტურის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კერაა დღეს ჩვენი გოეთეს საპროფესორის საზოგადოების საპროფესორის ბანაჟი. იმდროინდელი რედაქტორი იყო პრეზიდენტი პრეზიდენტი ლაპინი. საზოგადოების საპროფესორის ბანაჟი.

საერთოდ, ყოველ ყრილობაზე მელიც ორ წელიწადში ერთხელ ვაპირებ ტარდება, ჩვენს მიერ წარგზავნილ წევრთა მოხსენებები და საქმიანობა ქართული შრომითი პოტენციალის ერთგვარი პრობლემა.

— თქვენ 1975 წლიდან ქართული განყოფილების პრეზიდენტად აირჩიეს, ამდღროულად საერთაშორისო საზოგადოების საპროფესორის პრეზიდენტი.

— დიახ, წლების მანძილზე საერთაშორისო პრეზიდენტის წევრი გახლდით და ჩვენი „საზოგადოების“ დიდ ავტორიტეტზე მეტყველებს ისიც, რომ საერთაშორისო საზოგადოების ექვსი საპროფესორიდან ერთი ქართველია.

— აქვს თუ არა გოეთეს საზოგადოების პედაგოგიკულ-მეცნიერული ტრადიციები?

— „საზოგადოების“ წევრთა უმრავლესობა პედაგოგიკურ მიდევანობას აქვს, ბევრი მათგანი დაიკავებს საკუთარ მუშაობაში. განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობთ ნიჭიერი სტუდენტების გამოვლენას. წლებს უნივერსიტეტზე გაუმართეთ სამართალი, რომელიც პირველად სწავლება გერმანულ ენაზე წარმოადგენს.

წვენი „საზოგადოების“ ინტელექტუალური კუთხის პირველი და ოცდამეცხრე სკოლაში გახსნა გერმანულ ენას ჯგუფი: მჭიდრო მუშაობით გამოვიკვლიეთ თბილისში „ახალგაზრდობის სახალხოში“ უცხო ენების კანონიერად არსებულ გერმანულ უფროსთან (ხელოვნებათა ქ. გახუნია);

— სამომავლოდ რა გეგმებს იხსავს საერთაშორისო საზოგადოების ქართული განყოფილება?

— მომავალში ტრადიციულად გაავრცელებთ მოხსენებებს მოხსენას, წლის ბოლოში „საზოგადოების“ წინაშე წარდგინებულ ნათია ჩხევილი, ალ. კერტიშვილი და მ. ანდრონიკაშვილი, მარტის თვეში ჩატარებულ გოეთეს დღეებს; გამზადდით ფართო შრომა პროგრამას. ვაპირებთ კონტაქტის დამყარებას გერმანულ სკოლებთან, რამაც დავეხმარება გერმანიის მასწავლებელთა საზოგადოების თავიანთი მათა ფარგლებში.

გერმანული და ქართული კულტურის დღეებს საზოგადოების ესტუმრონ ორი ქალბატონი, რომლებიც გოეთეს გოეთეს პრეზიდენტი შამია მაგალიძე, მრეკე თათა. „საზოგადოება“ შეუდგება ამ საკითხის კვლევა.

გამდოცემით დღეებში ომამდე ყოფილი გოეთეს ქუჩა. „საზოგადოება“ აპირებს ამ ქუჩის აღდგენას.

სვენებელი რეზო ყარაღაშვილის თაოსნობით უნივერსიტეტში დაარსდა გოეთეს კაბინეტი, რომელსაც გერმანულმა უმდირებსი ბიბლიოთეკა ანუქს. 1988 წელს უნივერსიტეტის პირველ კორუსში ჩვენმა „საზოგადოებამ“ მიიწვი გოეთეს გრაფიკის გამოფენა, საგულისხმია ის ფაქტი, რომ საერთაშორისო საზოგადოებამ გვეჩვენა დიდი მწერლისა და მთარგმნის გრაფიკა, რომელსაც არასოდეს დღეობდა ვაიმარის სახლ-გრიბი.

— თუ აქვს ჩვენი „საზოგადოება“ ქართული კულტურის პროპაგანდის გერმანიაში?

— რასაკვირველია. „საზოგადოების“ არცერთი წევრი ძალისხმევას არ აკლავს გერმანიაში ქართული ლიტერატურის პოპულარიზაცია. მადლიანად, საკარგოდვეს მწერალთა კავშირის ინტელექტუალური „ქართული ლიტერატურის ანოლოგიის“ გერმანულ ბეჭდვით უმარულ წესს შესანიშნავად გერმანულშია ნელე ამასუქელა, ნათია ხუციშვილი და სილარ კაკაბაძე; ბატონი ნიდაის რედაქტორობით გამოიცა რაინერ კირმის მიერ თარგმნილი ნ. ბარათაშვილის სრული ერთტომეული; „ფეხსივცაოსის“ ბუნებრივ-ფიქციული თარგმანის ბეჭდვით ეკუთვინთ ის. ხუციშვილი და ნ. ამასუქელა, რომლებიც ჩემთან ერთად რედაქტორობენ ამ წიგნს; ჯ. გაგნიას მიერ მომზადებული ბეჭდვით ბუნებრივად თარგმნილი ორ. აპამისის „პალესტინა, პალესტინა“ და ა. შ.

1982 წელს ჩვენმა საზოგადოებამ გერმანიაში, ვაიმარის ყრილობაზე მიიწვი გამოფენა გოეთეს ქართული ლიტერატურაში. საკარგოდვეს სახალხო მხატვარმა ლევან ცუცქერიძემ აქ გამოიყენა „ფიქსის“ თემაზე შექმნილი ნამუშევრები და საიუგანო გადასცა საერთაშორისო საზოგადოებას; აქვე იყო წარმოდგენილი მხატვარ ირაკლი ფარჯიანის შესანიშნავი ტილოები, გოეთეს ნაწარმოებების თემაზე შექმნილი.

დორნბურგის კომპი მოვაწვეთ ქართული მუსიკისა და პოეზიის სადგომი, სადაც გერმანულმა საზოგადოებრიობამ მოიმინა ქართული ხალხური მუსიკა, „ახალსილი და ყოფნის“, „დაისის“ გრამინანსკრები.

— გოეთეს საერთაშორისო საზოგადოება ას წლებზე მეტია არსებობს. თავდაპირველად იგი მხოლოდ გერმანულ ენაზე არსებობდა, მოგვიანებით, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის გერმანულ ენაზე სწავრობდნენ და „საზოგადოებამ“ საერთაშორისო ხასიათი მიიღო.

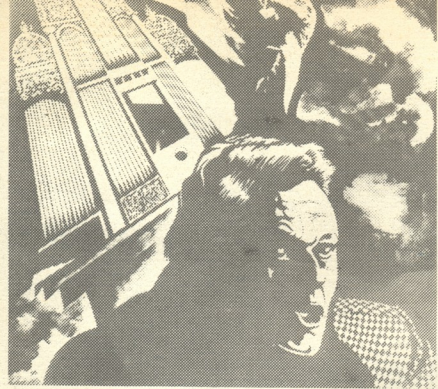
ქართული განყოფილება ამ საზოგადოების 1970 წელს ჩამოყალიბდა და მისი პირველი პრეზიდენტი გახლდათ შესანიშნავი გერმანელი და ბრწყინვალე პედაგოგი ან ფილსოფი ბუდი ითარ ჯინორია. დღეს ეს საზოგადოება საქართველოშია და აერთიანებს საქვეყნო ცნობილ მთარგმნელებს, გერმანული ენისა და ლიტერატურის სპეციალისტებს. სიამოვნებით მინდა აღვნიშნო, რომ კარგა ხანია ჩვენმა „საზოგადოებამ“ საერთაშორისო აღიარება მოიპოვა, ამის ნათელი დასტურია დიდიფორმაციული გერმანულენოვანი ჟურნალი „გოეთეს წელაწელი“, რომელშიც აღწერსხულია გოეთეს საერთაშორისო საზოგადოების ყველა განყოფილების ყოველწლიური ანგარიში.

— კონკრეტულად რას საქმიანობს საერთაშორისო საზოგადოების ქართული განყოფილება?

— უპირველეს ყოვლისა, გოეთეს შემოქმედებისა და გერმანული კულტურის პროპაგანდას. ჩვენი „საზოგადოება“ ოქმე ერთხელ ატარებს სხდომას, რომელზეც ახმენს მოხსენებებს, იხილავს კლასიკური და თანამედროვე გერმანული ლიტერატურის თარგმნილ თუ გამოცემულ ნაწარმოებებს; აწესებს პოეზიის, მუსიკის სადამოყვას, გერმანული კულტურის გამოჩინად მოღვაწეთა საიუგანო სადამოყვას. უმარად ვაქვეყნებ გერმანულ და სხვა ქვეყნების სპეციალისტებს მოხსენებების წასაკითხად.

1986 წელს ფართო მასშტაბით ჩატარდა გოეთეს დღეები საქართველოში. და მას შემდეგ კატარემა ტრადიციულად ყოველი წლის მარტში გოეთეს გარდაცვალების თარიღთან დაკავშირებით.

გოეთეს საერთაშორისო საზოგადოების ინტელექტუალური და მატერიალური დახმარებით, ქართული განყოფილების ვიკტორიენისტი გარ-

რ. პლაცინი. ავტოპორტრეტი.

დ. ნოდია. ფიროსმანის სიკვდილი.

თ. გვინე. საზღუბო-მუსიკოსები.

საქართველოს გერმანელების
შთაბოძავალოთა ნამუშევრები

ლ. შენგელია-აბაშიძე. ქალი.

თ. ასიტაშვილი. ქალის პორტრეტი.

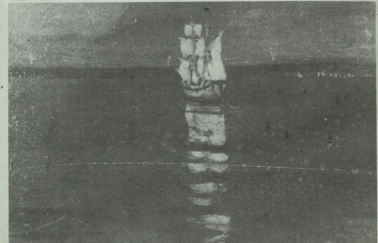
რ. ზიმერი. 1866-1939. გურულები.

ა. ზაღრაძე. 1870. პანდილოსანი მალით.

ა. შტენდერგი. 1903-1970. პარიზი.

ბ. ფიფელი. 1872-1961. აკლქნიანი ნაუ.

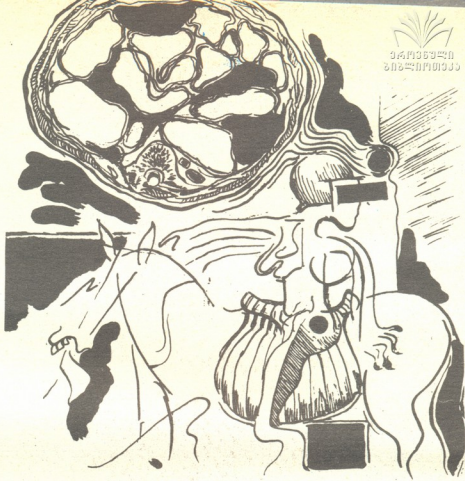
გერმანელი მხატვრები
საქართველოში

ო. შერლინგი. 1863-1938. ქუჩა ქალაქში.

ნ. გუინე. პორტრეტი.

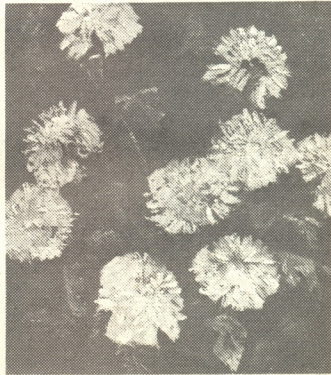
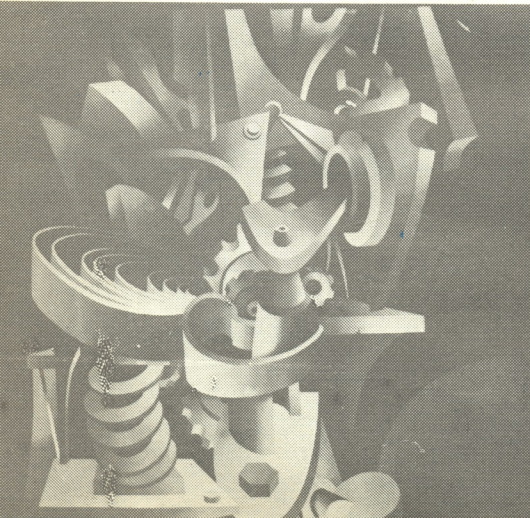
მ. სამსონაძე. კომპოზიცია.

საქართველოს გერმანელების
შთამომავალთა ნამუშევრები

ბ. სამსონაძე. კონსტრუქცია.

ე. ახიტაშვილი. სელაპები.

თ. ზელაშვილი. ნატურმორტი.

გერმანელი მხატვრები საქართველოში

შალვა ამირანაშვილის სახელობის საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმში მიეწყო გამოფენა „გერმანელი მხატვრები საქართველოში მე-19-20 საუკუნეებში“. გამოფენაზე წარმოდგენილია სამი სხვადასხვა თაობა.

ბორის ფოკელი – ფერმწერი, ძირითადად ქმნიდა საქართველოს სხვადასხვა კუთხის ამსახველ პეიზაჟებს. განსაკუთრებით აღსანიშნავია სერია ზღვის პეიზაჟებისა: „იალქინიანი ნაკები“, „ბოსფორი“ და სხვ.

ელენე კობერ-ფრანკენი და მისი მეუღლე პაულ ფრანკენი.

რიხარდ ზომერი – ფერმწერი. ირინე შტენბერგი. ავი ივი როგორც კინოსა და თეატრის მხატვარი, ასევე წიგნის ილუსტრატორი.

სამხატვრო აკადემიის კურსდამთავრებული, მომღვაწე მეორე თაობის მხატვრები უკვე საქართველოში დაბადებული გერმანელი ან შერეული იჯახების წარმომადგენლებია.

დინარა ნოდია-შტენბერგის გრაფიკული ნამუშევრები: „ფიროსმანის სიკელი“, „ფიროსმანის მუხა“ და „სადღესასწაულო სიმღერა“.

მხატვარ-გრაფიკოსის თეონა ახიტიშვილი-ცოლეს ნამუშევრები: „ნუშის ყვავილი“, „ღამის ქალაქი“ და „ქალის პორტრეტი“.

მხატვრობის ყურადღებას იმყრობს საქართველოს დამსახურებული მხატვრის ლორეტა შენგელია-ფიშერის ნამუშევრები: ცურტაველის „მუშანის წამების“ ილუსტრაცია და „სამღერა“.

რამდენიმე გრაფიკული ნამუშევარი წარმოადგინა საქართველოს დამსახურებულმა მხატვარმა რობერტ პლახინ-მაიერმა: „წარსული“, „ხმაღრუბლებში“, რომელიც წარმოადგენს მხატვრის ავტობიოგრაფიას.

მხატვარ-გრაფიკოსების გერდით გამოფენილია გერმანელი მხატვრის თინათინ გეინეს ფერწერული სურათი „სახლები-მუსიკოსები“.

გამოყენაზე ფართოდ არის წარმოდგენილი მხატვართა ახალგაზრდა მესამე თაობა: ფერმწერები ბადრე და მიხეილ სამოსონაძეები (შტენბერგი); თეა ხელაშვილი (ჰენზინგერი); ზოქანდაკეები: დავით შხეიძე (კუნსი) და როლანდ ნაროშვილი (ბრაუნინგი); კერამიკოსები: ლალი ქუთათელაძე (ჰერცფელდი) და ვლადიმერ გეორგი (შტაუბერგი).

მ. აურაძამ, ხელოვნებათმცოდნე, საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის უფროსი მენეჯერი-თანამშრომელი.

მე ვფიქრობდი ორად გაუმჯობესი ბარბანის ბაღში ჯერ კიდევ ბაზინ, რომლისა ახალ ფიქრის კი დანაშაულად ითვლებოდა. მე მივიპოვი ბარბანის ბერიანოსის პატივლბა. ლობის დასაწვავად ბაზინ, რომლისა ამ იდამს აღიარება საკუთარი მამის დაღობა უღრიდა. ბარბან თუ კასს საკუთარი ხალხისა და მამსინათვის სიძეთა და სამართლიანობა უნდა, რომოგ შეიძლება მან იპიპე არ უსაზროს სხვა ხალხსა და მამსინას!

ელშარდ შენგელია

ალამოობით უკვე აღწეულ ბოლოს მე გამაფრთხილოდი შენობიდან, განადგობი შე უნდა ჩამტარებოდა სპორტსაგნების და სანაწარმისაგან მიმავალ გზას დავაგებდით, გონების თვალით ერთხელ კიდევ გადავურბუნებოლოდ ჩავლილ საშუალო დღეს. ვერ მოვსვენებდი, რომ არ წარმოებდნენ, უკვლავ სანერკადაში თუ ტრეკებზე უკრებოში, საშუალო კალენდარში შევიტანე თუ არა ჩემი უფროსი. სათვის შესახსენებელი თარღობები და შეთანხმებანი, ზოგჯერ აღორძინებული უკანაც შევბრუნებულვარ და ხელახლა შემიბრუნებია უკვლავიერი. შინსავე უკვლავის დადღობი მივემარტობდა, იმ ქუჩებშით დადღობი. სადაც ტრანსპორტის და ადამიანების ტვირთში ურჩინარებოდნენ: უფრო ძლიერდა იტარა და უკანასკნელ ჩამტების, აღარც კარგში მიშროილ კარის ხმა ჩამტ. მიდა, და არც იმ ჩიტიების უღურტული მითრობდა სვენას, გუნდ-გუნდად რომ ირეკდებოდა სანარკების თავზე და მეტი ქალკარით. ფრადობებზე შეუფიქრლ ვეჩანებო უკვე ჩამოწოლილი დაისისავე მისფრთხილებდნენ.

ვხედავდი გამჭვირვალე ქალღღობი ვახვეულ პატარა-პატარა და მოკრძალებულ უსწროვას. მე ხელით გაურკვევლად შემოვხედი ვიგრინის მიმართული ერთ-ერთი სავანი, გვერდით ვეტირებო და ის შემოქმედებლად მალაში ვითომ ცნობისმო. უყარებოა მგლებო.

სულად ვანაგებული თოხი ძველმანებით იყო გამოკედილი. დაბლის უკან დაჯდული სქელი ნაჭის ფარდა მალაჩი-ის მომიჯნავე თოხებიცხვან ყოფდა, მავრი შერტოთა და სიჩუმი იყო გაქრევილი, ზოგჯერ კუჩინდ შემოხივნილი შემოხარული მხსელი ბუნო დახზულებდა პერიდან ჩამოშვეტილი შიშული, სიცოცხველ მიმუხუცილი ნათურის ფარშეო. ერთ კედელზე საქონლით სავსე თარხები ჩანდა, თუმცა კარვად კი ვერ გვაჩერებ, თარხები სავსე იყო თუ არა. მხოლოდ ვეჩანებო ასე, რადგან აქა-იქ ნაკარალებზე შემოხეტილი ღერებების ბოლოებს ვხედავდი.

უტყვად მხარზე გამოქრევილი ხელი ვიგრძენი, მან თოხის სიღრმისზე მიმიტანა და კარი ზურგსავე მოიკეტა. შემდეგ ჩამოთვლილან მივიდა და ხელი დაადო. შევბრუნებულ და შემოქმედული ვადგენებოდი თვალს უკვლავ მის მოძრაობას, ნეტავ რას მისიერება? ხომ შეუძლია წავეცილი და ხელჩანთა წაერთხოს... ისე დავიხინე, ვერც კი მოვახებო კარსიკვან ვავიკვლავითა და თავისთვის შემოხვან უნა ჩამივარდა და გული შევრი მომიტანა.

— სისწრაშის ნახვა თუ გნებავი, თოხი უნდა დაგებინებო. — მიბრძა მან მშვიდად, ჩამბრთველი ვადაბარიალა. ფაქტობრივად მივიდა, სიღრმაც უწარხის ფარნის შუქი ვიგრძენიოდა და ფარდები დახურა. მე ისევ ვაგრძელებოდა ვიდეკი. მიხდოდა მეტოხა, რას გულისხმობდა, სისწრაშის ნახვა თუ გნებავთ, რომ მიბრძა, მაგვარა სანამ შევიტოხებოდი, სტელაზე დაწვრილი პატარა-პატარა საქებები საოკრო ჩამ აღმოაჩინე, საქებები უკანა მხლავიდან, არჩხობილი ფარები ალიკოვდა ვარ თვადღინ, ჩემსა და თაროებს შორის მანძილად ვაჭრა, უკვლი წითელი, უკვლი ვერცხლისფერი ზედ ჩემს თვალბოთან

ვხედავდი გამჭვირვალე ქალღღობი ვახვეულ პატარა-პატარა და მოკრძალებულ უსწროვას. მე ხელით გაურკვევლად შემოვხედი ვიგრინის მიმართული ერთ-ერთი სავანი, გვერდით ვეტირებო და ის შემოქმედებლად მალაში ვითომ ცნობისმო. უყარებოა მგლებო.

სულად ვანაგებული თოხი ძველმანებით იყო გამოკედილი. დაბლის უკან დაჯდული სქელი ნაჭის ფარდა მალაჩი-ის მომიჯნავე თოხებიცხვან ყოფდა, მავრი შერტოთა და სიჩუმი იყო გაქრევილი, ზოგჯერ კუჩინდ შემოხივნილი შემოხარული მხსელი ბუნო დახზულებდა პერიდან ჩამოშვეტილი შიშული, სიცოცხველ მიმუხუცილი ნათურის ფარშეო. ერთ კედელზე საქონლით სავსე თარხები ჩანდა, თუმცა კარვად კი ვერ გვაჩერებ, თარხები სავსე იყო თუ არა. მხოლოდ ვეჩანებო ასე, რადგან აქა-იქ ნაკარალებზე შემოხეტილი ღერებების ბოლოებს ვხედავდი.

— სისწრაშის ნახვა თუ გნებავი, თოხი უნდა დაგებინებო. — მიბრძა მან მშვიდად, ჩამბრთველი ვადაბარიალა. ფაქტობრივად მივიდა, სიღრმაც უწარხის ფარნის შუქი ვიგრძენიოდა და ფარდები დახურა. მე ისევ ვაგრძელებოდა ვიდეკი. მიხდოდა მეტოხა, რას გულისხმობდა, სისწრაშის ნახვა თუ გნებავთ, რომ მიბრძა, მაგვარა სანამ შევიტოხებოდი, სტელაზე დაწვრილი პატარა-პატარა საქებები საოკრო ჩამ აღმოაჩინე, საქებები უკანა მხლავიდან, არჩხობილი ფარები ალიკოვდა ვარ თვადღინ, ჩემსა და თაროებს შორის მანძილად ვაჭრა, უკვლი წითელი, უკვლი ვერცხლისფერი ზედ ჩემს თვალბოთან

— სისწრაშის ნახვა თუ გნებავი, თოხი უნდა დაგებინებო. — მიბრძა მან მშვიდად, ჩამბრთველი ვადაბარიალა. ფაქტობრივად მივიდა, სიღრმაც უწარხის ფარნის შუქი ვიგრძენიოდა და ფარდები დახურა. მე ისევ ვაგრძელებოდა ვიდეკი. მიხდოდა მეტოხა, რას გულისხმობდა, სისწრაშის ნახვა თუ გნებავთ, რომ მიბრძა, მაგვარა სანამ შევიტოხებოდი, სტელაზე დაწვრილი პატარა-პატარა საქებები საოკრო ჩამ აღმოაჩინე, საქებები უკანა მხლავიდან, არჩხობილი ფარები ალიკოვდა ვარ თვადღინ, ჩემსა და თაროებს შორის მანძილად ვაჭრა, უკვლი წითელი, უკვლი ვერცხლისფერი ზედ ჩემს თვალბოთან

ეთო ახვეტილი, ისე ვახვეტილი რომ დაბის თვალბოზე მეხეხებოდა. სიგანე, სიმაღლე და სიღრმე ამოიხრებო. ის დაშეცხა, რომ საკუთარი სხეულის შემოტანდა დავარებო, მეჩვენებოდა. თითქოს ღრმა წყალში ვიყავი ჩავარდნილი, წყალს მივცდილი. მე კი მტკინა, თუმცა თვალბოში ამა მტკინა.

გონზე მხოლოდ მაშინ მოვედინე, როცა იყო სისწრაშის ან წინა, იგი ურჩინარა თვით გვეშე იცხა, სხეული ბრქვეთა ალა ქერქები ჰქონდა დაფარული და ხელბებს ჩემსკენ იწვინდა. ქარში ვაშლილი კულულებზეტარა შავი ფრინველი დასტრიალებდა. შემეშინდა, ბრქველი არ ვაჭარას, არ დავიკაროვდი ან ძიხს არ დადარა. ცხოს-მეთქი. შიშობას სხეულზე ხელბები ავიფარე და სხვა სისწრაშის დავეწიე მტკინა. იქ ურჩინარი ხელი ჰქონს ბრქვების მიწაზე ისრად, ისინიც ხტუნაობდნენ. დავეტოვდნენ თუ არა, მამხინდ მალა ახტებო. დენდ და ისეთი მშვენიერი თამაში ვამოდილდა, რომ ას-სული თამაშიზე მეც სიამოვნებით ჩავეხებოდი. გულმა მაინც ანასვენ გამბრია. ვამახსენდა, რომ ან დიდი ხანია აღარ მეხანდა და ახლა თავს იბუნე ვიბტრეკვდა, ვეშე სიღრმაც ვანდა, გეშე რა სიღრმაც-მეთქი. ჩემი არ იყო, ისინი ებო ქალკეში ცხვირბოდა და თოქი ერთობლივი დიდი ხანია აღარ ვეხანა. ეს სულაც არ იყო ჩემი ბრალი. ანამ ანდობა აქე, ახლა კი ხელბებს მიწვიდა და ახლათ უნდალო იმ შავი ფრინველით კლამებებისგან დაშეცხა.

— სისწრაშის ნახვა თუ გნებავი, თოხი უნდა დაგებინებო. — მიბრძა მან მშვიდად, ჩამბრთველი ვადაბარიალა. ფაქტობრივად მივიდა, სიღრმაც უწარხის ფარნის შუქი ვიგრძენიოდა და ფარდები დახურა. მე ისევ ვაგრძელებოდა ვიდეკი. მიხდოდა მეტოხა, რას გულისხმობდა, სისწრაშის ნახვა თუ გნებავთ, რომ მიბრძა, მაგვარა სანამ შევიტოხებოდი, სტელაზე დაწვრილი პატარა-პატარა საქებები საოკრო ჩამ აღმოაჩინე, საქებები უკანა მხლავიდან, არჩხობილი ფარები ალიკოვდა ვარ თვადღინ, ჩემსა და თაროებს შორის მანძილად ვაჭრა, უკვლი წითელი, უკვლი ვერცხლისფერი ზედ ჩემს თვალბოთან

— სისწრაშის ნახვა თუ გნებავი, თოხი უნდა დაგებინებო. — მიბრძა მან მშვიდად, ჩამბრთველი ვადაბარიალა. ფაქტობრივად მივიდა, სიღრმაც უწარხის ფარნის შუქი ვიგრძენიოდა და ფარდები დახურა. მე ისევ ვაგრძელებოდა ვიდეკი. მიხდოდა მეტოხა, რას გულისხმობდა, სისწრაშის ნახვა თუ გნებავთ, რომ მიბრძა, მაგვარა სანამ შევიტოხებოდი, სტელაზე დაწვრილი პატარა-პატარა საქებები საოკრო ჩამ აღმოაჩინე, საქებები უკანა მხლავიდან, არჩხობილი ფარები ალიკოვდა ვარ თვადღინ, ჩემსა და თაროებს შორის მანძილად ვაჭრა, უკვლი წითელი, უკვლი ვერცხლისფერი ზედ ჩემს თვალბოთან

ეთო ახვეტილი, ისე ვახვეტილი რომ დაბის თვალბოზე მეხეხებოდა. სიგანე, სიმაღლე და სიღრმე ამოიხრებო. ის დაშეცხა, რომ საკუთარი სხეულის შემოტანდა დავარებო, მეჩვენებოდა. თითქოს ღრმა წყალში ვიყავი ჩავარდნილი, წყალს მივცდილი. მე კი მტკინა, თუმცა თვალბოში ამა მტკინა.

გონზე მხოლოდ მაშინ მოვედინე, როცა იყო სისწრაშის ან წინა, იგი ურჩინარა თვით გვეშე იცხა, სხეული ბრქვეთა ალა ქერქები ჰქონდა დაფარული და ხელბებს ჩემსკენ იწვინდა. ქარში ვაშლილი კულულებზეტარა შავი ფრინველი დასტრიალებდა. შემეშინდა, ბრქველი არ ვაჭარას, არ დავიკაროვდი ან ძიხს არ დადარა. ცხოს-მეთქი. შიშობას სხეულზე ხელბები ავიფარე და სხვა სისწრაშის დავეწიე მტკინა. იქ ურჩინარი ხელი ჰქონს ბრქვების მიწაზე ისრად, ისინიც ხტუნაობდნენ. დავეტოვდნენ თუ არა, მამხინდ მალა ახტებო. დენდ და ისეთი მშვენიერი თამაში ვამოდილდა, რომ ას-სული თამაშიზე მეც სიამოვნებით ჩავეხებოდი. გულმა მაინც ანასვენ გამბრია. ვამახსენდა, რომ ან დიდი ხანია აღარ მეხანდა და ახლა თავს იბუნე ვიბტრეკვდა, ვეშე სიღრმაც ვანდა, გეშე რა სიღრმაც-მეთქი. ჩემი არ იყო, ისინი ებო ქალკეში ცხვირბოდა და თოქი ერთობლივი დიდი ხანია აღარ ვეხანა. ეს სულაც არ იყო ჩემი ბრალი. ანამ ანდობა აქე, ახლა კი ხელბებს მიწვიდა და ახლათ უნდალო იმ შავი ფრინველით კლამებებისგან დაშეცხა.

— სისწრაშის ნახვა თუ გნებავი, თოხი უნდა დაგებინებო. — მიბრძა მან მშვიდად, ჩამბრთველი ვადაბარიალა. ფაქტობრივად მივიდა, სიღრმაც უწარხის ფარნის შუქი ვიგრძენიოდა და ფარდები დახურა. მე ისევ ვაგრძელებოდა ვიდეკი. მიხდოდა მეტოხა, რას გულისხმობდა, სისწრაშის ნახვა თუ გნებავთ, რომ მიბრძა, მაგვარა სანამ შევიტოხებოდი, სტელაზე დაწვრილი პატარა-პატარა საქებები საოკრო ჩამ აღმოაჩინე, საქებები უკანა მხლავიდან, არჩხობილი ფარები ალიკოვდა ვარ თვადღინ, ჩემსა და თაროებს შორის მანძილად ვაჭრა, უკვლი წითელი, უკვლი ვერცხლისფერი ზედ ჩემს თვალბოთან

— სისწრაშის ნახვა თუ გნებავი, თოხი უნდა დაგებინებო. — მიბრძა მან მშვიდად, ჩამბრთველი ვადაბარიალა. ფაქტობრივად მივიდა, სიღრმაც უწარხის ფარნის შუქი ვიგრძენიოდა და ფარდები დახურა. მე ისევ ვაგრძელებოდა ვიდეკი. მიხდოდა მეტოხა, რას გულისხმობდა, სისწრაშის ნახვა თუ გნებავთ, რომ მიბრძა, მაგვარა სანამ შევიტოხებოდი, სტელაზე დაწვრილი პატარა-პატარა საქებები საოკრო ჩამ აღმოაჩინე, საქებები უკანა მხლავიდან, არჩხობილი ფარები ალიკოვდა ვარ თვადღინ, ჩემსა და თაროებს შორის მანძილად ვაჭრა, უკვლი წითელი, უკვლი ვერცხლისფერი ზედ ჩემს თვალბოთან

სოციალისტური რევოლუცია

მიწა, ანა რომ ვნახე, — სულმოდოკუნდად ვფიქრობ, მაგრამ სწრაფად დავხიზნი, — იმის სიწმარის მიწა, გოგონა რომ იდგა უწარმარა, თეთრ გეშა.

გამყიდველი ჩაფიქრებული იდგა და ქაღალდზე ისე ძლივმძლიობით გამოჰყავდა რაღაც გაურკვევადი ციფრები, თითქოს ფანის გამოსაგაროება უქირსო.

— ერთი თვე, — წიბიურა, ტყუპა მან ბოლოს და თავის ნაანგარიშებს მხსნილი ხაზი წაპრდინადად გადაუხედა.

მე მოურიდებლად შევიცინე სახეში.

მან საქაფის საუკეთესო ვაისი წორა და შევხედე მოთრბა:

— მე არ შეუძრებია, თქვენც იტყობა, მოელოდით, რომ ვუფლით მოგიწევინა დანახარჯის გადახდა, მაგრამ უნდა იცოდეთ, რომ სიწმარის ფულით ვერ ხალ იყიდით, სიწმარის საუკეთესო დროით უნდა გადაიხადო. სიწმარის დრო ღირს, ზოგი უწარმარა დრო ღირს, ისეთი სიწმარის შეიძლება გვესიწმარის, ვაისისაყიდად მთელი ჩვენი სიცოცხლე რომ დასტობდა.

— გადლობთ, — შეგაწავეტინე მე, რადგან თავბრუსხვევა ვიგრძენი, — ვიწმინდა, რომ ამდენი დრო არა მაქვს, ვი, რომ არც არასოდეს შექნება, თუნდაც ერთი პაწაწინტობა, ანუ ვალეუ საანატრალი სიწმარის სასურველი დრო. — ამ სიტყვებზე სულ აბლოს მივედი მას.

თან და სახეში მუდარითი შეგაჩერდი. — თქვენ ვერც მიხედვით, როგორ შენატრება ეც სიწმარი, მისთვის მიელ ჩემს დანაშაულს გაგიმტებელი, მაგრამ ჩემი საშუალო წინ უსწრებს ჩემს დროს და ის რამდენიმე დღე, ზამთრის ჩემთვის რომ შექნება, მთავრი მიწა და ვადატარო. თუშუა დახვეწებაზე ხელიც რომ ავიღო, ამ ძვირფასი სიწმარის გამოსასყიდად დრო მაინც არ მეყოფა.

სიწმარის გამოყიდვლამ წინგნავი მაგიდის ბოლოს მოიხაროდა, კართან მივიდა და ამ კარად გასვლელისკენ მიმიბოძა. მისე კარისკენ დავიძვინა, მაგრამ მთელი ჩემი აღმწყოთების მოქურბლად აქედან წახლდა არ მიწოდლა. თითქმის დარწმუნებულად ვიყავი, რომ კეუა-გონება დუარგული მქონდა, ხანმოკლე, მაგრამ გააფთრებულ ბრძოლაში ჩემივინებით მაშინ ჩავეხი, ამ მაღაზიით ახე ღრმად რომ შევიტყუე თავი, ახლა აქედან ვეღარც გავალწვედი და მაგონი, ახალე მიწოდლა გამწვინა.

— მომისინეთ, — დავუთვიერე გაწყვიდეულს, რომელიც ჩემსკენ აღარ იხედებოდა, იდგა და გაუღრმელად იუერებოდა ქუჩაში. — მე კიდევ ვიყოფილა, შეუღლებურს ვცინე დაქვიწრონი და ხვალ ისევ მოვალ. გადაიწმინდეთ ჩემი სიწმარი, სხვას არ გააბატონო, სხვამ არ დამაპყროს აქ მსხვლად.

მაღაზიიდან გამოვყარდი, ანგარისშვიტყემლად ჩავიბრინე ის

ქუჩა და გეზო უფრო ჩახენილებული ქუჩებისაკენ ავიღე.

შინ გვიან მივედი. თვალთმზლოდ მაშინ მოვხვებე, როცა ირთრავა და მასწინედ ელდაწყარავით გავიღვიძე, რადგან უკვე გვიან იყო და სამსახურად დროზე ხისვლას თითქმის ვეღარ ვასწრებდი.

დღე უსაშველოდ გაიწვლა, დრო ვერც შეტოვით სირბილმა და ვერც გაბაღებულმა, თავგადაკლებულმა საქმიანობა გაიყვანა. ვერც იმის მცდელობა, უველაფერს ერთბაშად გავწვდნოდი, უკვე მეუწინოდა, რომ ამერიიდან ხელიდან აღარაფერი გამოვიდოდა, ვეღარც საქვებს ვარგებდი და ვეღარც ვინმეს ვასაოყენებდი, ჩემს მოვალეობებსაც ვეღარ ავუთავებოდი, ვეღარც საყუთარ თავს განვაგებდი და ვეღარც ჩემს ბილ-დვიდოს, თუკი სიწმარის არ შექვედა ან სიწმარის მე თვითონ არ ვეწვეოდი.

იმ საღამოს დიღმას დავწრაილახლად ქალაქში, ვიტრინებზე გრუხუნ-გრუხუნით ეწვებოდნენ ჩუჩის დარბაზები, უკველი მაღალის წინ შიშით გული მიჩერებოდა, ვაითო რომ მაღალისთან მივედი-მეშობი, მოგელსაც თან ვეძებდი და თან გავუბრბოდი.

მას მერე მრავალი შინ დაბრუნება შექვა სადაწვეულმა, ხანამ ერთ მშვენიერ დღეს არ გადავწყვიტე ჩემი დაწვა-ვაკისისათვის ერთობლ და საშუალოდ ბოლო მომეღო. ვიფიქრე, ერთობლ კიდევ შენახა ის

სიწმარი, იქნებ მერე ვაგვიღველის გული მომელოდ და უფასო დამეშობინებინა.

თუმცა რა ვიცი, იქნებ კიდევ გადაიხება. რამდენსაც მხოლოდ.

იმ შენობას რომ მივუხახლოვდი, სადაც ის მაღაზია მიგუფლებოდა, შორიდანვე დავინახე სახურავამდე აღმართული ხაჩარაკები. ტროტუარზე კინოით სავსე ვეღროები და მეტონით სავსე კასრები იდგა. იქ, სადაც ოდესღაც ძველმშენებთ გამოტენილი მაღაზია იყო, ცარიელი, სუთუა კედლები ჩხნდა. ვიტრინა ჩარჩოლან ამოკლებული.

ერთი მუშა კედელზე მიყუდებულ კიბინა ჩახოხლოდა და წინ მივტუტა.

მე მშვილად ვკითხე, ამ მაღაზიის სატრონი სად გადახარგდა-შეტოვი.

არაფერი ვიციო, მოთრბა მუშამ, ისიც არ ვიცი, აქ საერთოდ თუ იყო რამენი მაღაზია, ალბათ სახლის ნომერი შეგეზადალო.

— არა, არა — მივუვდე დაბნეულმა და გუას დავადექი. — არა, არა შეშობია.

იმ დამე მყვარადიოთ მეძინა და მადნი ხნის მანძილზე ვაწვდილი გამათავგელო მელღვერების შემდეგ რაღაცაბირის სიშველი დავიფულა, რომეღვლსც, იტყობა, თავს ვეღარ დავაღწევდი, მეძინა და არ მეხსოვდა სირველის ხმა, დღითი აქმდე რომ მაშვიძებდა ხელზე, ჩივიდეს ამაოდ ითვივებდნენ ჩემს ფანჯარასთან, ხოლო მე თვითონ ნეტო არ მოტყუდებოდა. რაღაც ვავიფიციდებოდა და დავინახავდი, რომ მასშუადღვი წარსულიყო და შშის ისარი უკვე დასასვლელიაკენ იუტრებოდა.

რამდენიმე კვირა ვიწვი ასე, ნეტარი, თითქმის უტყუარულით ვავლავოვობისაგან სარკეტელზე მიპყუული; დრო ბევრე მქონდა, უტყუარული და უსიწმარი დრო. იმ დღეს, როცა იმდენად მხნედ ვიგრძენი თავი, რომ შეგებოდი მუშაობა განაშლებინა, ჩემი ფრთხილად უსწევა მივიღე. მე უშეზავი დროს დამიხარება და ან, ამიტრადან ხანგრძლივად კიდევ მუშაქნებდი უმარავ დროს. დროს კი მჩუქინებდი, მაგრამ ჩრლისთვის?

მბრტანდლიდან თარბანა დალი ფანჯარისკენ.

მერიკული კინოს ისტორიას ბევრი საოცრება ახსოვს. თუნდაც... სამი კინოვარსკკვლავი ერთ ოჯახში: ვინჩენცე მინელი, ჯული ვარლანდი, ლაიზა მინელი!

1946 წლის 12 მარტს ცნობილი ამერიკელი მომღერლის და კინოსახიობის ჯული ვარლანდის და იტალიური წარმოშობის პოლიუელის კინორეჟისორ ვინჩენცო მინელის ოჯახში დაბადა გოგონა — ესტრადის და კინოს მძაფრული სუპერვარსკვლავი ლაიზა მინელი.

„Liza“ — ასე იწერება მისი სახელი, მაგრამ ყველა ინტელექტუალი იგი იძიებურად: „მე არა ვარ ლიზა, მე ვარ ლაიზა!“

ქალიშვილის შექმნაღვე ჯული ვარლანდი (ნამდვილი სახელი ფრენსის ეთელ გამი) პოლიუელის ოცდაათამდე კინოფილმში იყო უკვე გადაღებული და დიდი პოპულარობით სარგებლობდა ამერიკაში. შვიდი წლის ასაკიდან ლაიზა მინელი დედამისან ერთად გამოდის კონცერტებით ნიუ-იორკის დარბაზებში. უკვე ბავშვობიდან ვლინდება პატარა ლაიზას საოცარი მუსიკალთა, თანდაყოლილი პლასტიურობა, სცენური გარდასახვის ნიჭი. 1964 წლიდან ლაიზა მინელი დამოუკიდებლად მართავს გასტროლებს პარიზში, ლონდონში, მინტე-კარლოში და შეერთებული შტატების სხვადასხვა ქალაქში, იგი მღერის ლაიზის კლუბებში, მონაწილეობს ბროდუეის წარმოდგენებში. გადის ორი წელი და ლაიზას სთავაზობენ ემიზიდურ როლს კინოსურათში „ჩარლა ბაბლზა“. სწორედ ამ ფილმით დაიწყო მისი თაბრუდამხვევი კინოკარიერა. სპორტსმონსო აღაპრება და „ოსკარის“ ჯილდო ლაიზას მიუტანა საღი ბოულსის როლმა რეჟისორ ბობ ფოსის სურათში „კაბარე“. შესანიშნავი ვოკალური ოსტატობის გარდა ამ სურათში ლაიზამ გამოამჟღავნა სამსახიობო ხელოვნების მდიდრული პალიტრა. დიალოგი, სიმღერა, ცეკვა, ბუფონადა, საოცარი ლირიზმი — აი ის წახნაგები, რითაც გაბრწყინდა მსახიობი ქალის ნიჭი (ყველას, ალბათ, კარგად ახსოვს ცნობილი სიმღერა „მანი, მანი“, რომელსაც ასრულებს კაბარეს მომღერალი საღი ბოულსი). განსაკუთრებული წვლილი ფილმის წარმატებაში, მის პლასტიკურ გადაწყვეტაში მიუძღვის დამდგმელ რეჟისორს ბობ ფოსს, რომელიც თავად ბრწყინვალე საესტრადო მოცეკვავე იყო. „კაბარეს“ მოკვება კინოსურათებში: „ნიუ-იორკი, ნიუ-იორკი“, „არტური“, „ლაკი ლედი“, და მრავალი სხვა, რომელთა შორის ერთობ გამოირჩევა ფილმი „დროის საკითხი“

ხი“ განუმეორებელი ინგრად ბერგმანის და შარლ ბუაიეს მონაწილეობით. მირის დროინის ლირიული ფილოსოფიური რომანის მიხედვით ვინჩენცე მინელის მიერ დადგმულ ფილმში ლაიზა თამაშობს, მიამიტა და გულწრფელი მსახური ქალის როლს, რომლის თვავადასავალი ეთარღბა ინგრად ბერგმანის გემირის ტრავიკული ისტორიის ფონზე.

ძალიან საინტერესოა ლაიზა მინელის მიღვაწეობა ბრიტევის ფიტარნაგებზე. იგი მართავს მინისპექტაკლებს დიდი ორკესტრის თანხლებით, ხშირად თანაშრომლობს ისეთ ოსტატებთან, როგორებიც არიან ფრენც სინატრა და სემი დევისი, რომელიც ახლახანს გარდაიცვალა. გასულ წელს შესდგა ლაიზას კონცერტები ნიუ-იორკის „რადიო სიტში“. მიუხედავად იმისა, რომ ამ კონცერტების შემდეგ ზოგიერთი ნიუ-იორკელი ბუზღუნებდა: „ლაიზა აღარ მღერის, კივის“, მაინც უზარმაზარი ტირაჟებით გამოდის მისი კომპექტ-დისკები, და ვიდეო-კასეტები. ერთგვარ შემოქმედებით ანგარიშად შეიძლება ჩაი-

თვალოს რამდენიმე ხნის წინაგამოსული ვიდეოკასეტა „პარიზშიკოვებრიტევიზე“ ლაიზა მინელის მონაწილეობით. ცნობილ მოცეკვავესთან ერთად გამართულ შოუში ლაიზამ შეასრულა ნაწყვეტები ბრიტევის თითქმის ყველა მიუზიკლიდან: „მევილითი სახურავზე“, „კორდებალიტი“ და სხვ., რითაც ისევ აღფრთოვანებს თავყანისცემლებს სიმღერით. საოცარი პლასტიკით, მგზნებარებით, ლაიზას პირადი ცხოვრება უღრუბლო არ არის, ის აღსავსეა ემოციური სტრესებით — ამბობენ, თავის დროზე იგი იყო გატაცებული ნარკოტიკებით და... მამაკაცებით. ეს წარსულში. ახლა კი, ოურმე, ლაიზა ბუნდინირია — გაკვება ცოლად მასზე ბუნრად ახალგაზრდა კაცს, ჰაინსტის, რომელიც ხელმძღვანელობს ლიზას ორკესტრს.

და მაინც საოცრებაა — ერთ ოჯახში არა მარტო სამი კინოვარსკვლავი, არამედ სამი „ოსკარის“ მფლობელი, ჯული ვარლანდი, ვინჩენცო მინელი და ლაიზა!

იური პანენაქი

ლომზე? ბრა-ლომზე!

ახალგაზრდა ქართველი ხელოვანი ანა კალატოზიშვილი

იგი ცხოვრობდა მოსკოვსა და თბილისში, მუშაობდა თეატრის მხატვარ-დეკორატორად და მხატვრად.

გამსახურდია და შეგარდნაჲ დღე-სათვის ყველაზე ცნობილი ქართული საქართველოს ცხოვრებას, სახელმწიფოსი, თავისი სამ მილიონზე მეტი ქართველით და მილიონახევარია ერ-ოვნულ უმცირესობათა წარმომადგენ-ლებით, რომელთაგან ჩვენში ყველაზე კარგად იცნობენ აფხაზებს, სამწუხაროდ, არა მარტო მათი დიდი მწერ-ლის ფაზილ-ისკანდერის გამო.

პოლიტიკის სუსტი ახალგაზრდა ხელოვანი ანა კალატოზიშვილი მშობლიურ ქალაქში თბილისში იგ-რძნის. იგი მოღვაწეობდა ტელევიზიაში. „მუშაობა გვიჭირდა, არ გავგანდა სახსრები, რადგან ყოველგვარი მატ-რიალური საშუალება პოლიტიკის ხმარდება.“ — ამბობს ანა.

ანა კალატოზიშვილი დაიბადა თბი-ლისში, კინორეჟისორის ოჯახში, „წილი კარაი“ არის მისი პაპის მი-ხედი კალატოზიშვილის ყველაზე ცნობილი ფილმი დასავლეთში.

„როდესაც ხუთი წლის ვიყავი, ჩვენი ოჯახი საცხოვრებლად მოსკო-ში გადავიდა. იქ მამამ დაასრულა ახალგარდაცვლილი პაპაჩემის ფილმი. რუსი მისწავლელები ძნელად გამო-თქვამდნენ ჩემ ვაგარს. ზოგჯერ რუსე-ბი ვეკარებსაც კი თარგმნიან. მე მიხა-რია, რომ საშუალება მომეცა მესწავე-ლა რუსული. ამგვარად ვეზიარე რუ-სულ კულტურას. გარდა ამისა, არა-ერთი უცხოელი მწერლის შემოქმე-დებს გავეცანი რუსულად. უფლდაც ჯიოსი ანდა ჰქვ რუსულად წაი-კითხე.“

„ულისე“ რუსულად? „დიხ, და აგრეთვე „პორტრეტი“.

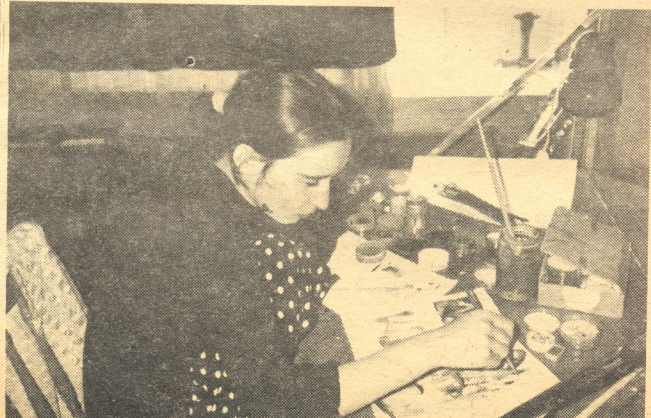
„თხუთმეტი წლის ანა კალატოზი-შვილი დაბრუნდა თბილისში და და-ამთავრა სამხატვრო აკადემია. შემდეგ იგი მუშაობდა თეატრის მხატვარ-

დეკორატორად. თავისი პედაგოგის ასისტენტად, რომელიც ავილიობრა-ვი ოპერის სცენაზე დეკორაციებს ქმნიდა. „პერიოდი სიბჭოთა კავშირის დაშლამდე ნამდვილად საინტერესო, კულტურის გამოცოცხლების წლება იყო“.

ერთი წელი ანა კალატოზიშვილი თავის ქმართან, ქართველ სტუდენტ-თან ერთად, რომელიც იმედოვნებდა, რომ აქ კარგ სამედიცინო განათლებას მიიღებს, და ორი წლის ქალიშვილ-თან ერთად ვენაში ცხოვრობს. მიუხე-დავად ფინანსური სიძნელეებისა, ანა მინც გამოვიფილია. კერძოდ ასწავე-ლის რუსულს და ძალიან უნდა წა-ვითხოოს თოჯინების, კოსტუმებისა და ნიღბების შექმნის ლექციების კურსი, სურს იმუშაოს თეატრში მხა-ტვარ-დეკორატორის ასისტენტად.

მოქმედებს თუ არა საქართველოს ახლანდელი პოლიტიკური მდგომა-რეობა მის საქმიანობაზე? ანას ნამუ-შევრებს ეს არ ეტყობა. „არა, მე იქ შუამქვს ჩემი სამყარო. საკუთარი გრძობები წინათ საქართველოში უფრო მართვიად იყო ყველაფერი, ვიდრე აქაა. ფული არაფერს ნიშნავ-და, რაც ფასობდა, ეს იყო ხელოვნება. აქ ფული დიდ როლს თამაშობს“.

ვენაში ანას ყოფნა განსახლებუ-ლია. იგი ქართულ თეატრთან ერთად უკვე იყო ამსტერდამსა და ლინდონ-ში. მის უნდა ისარგებლოს ვენაში გა-ტარებული დროით და შეისწავლოს დასავლეთის „ეოსცალი“ ცხოვრება, როდესაც მის სამშობლოში მშვედილა დამყარდება, ხელოვანი უკან დაბრუნ-დება. „მე არ მინდა დაკარგი ჩემი წარსული და მსურს დაერწე ანა კა-ლატოზიშვილად“.

სამხრეთში...
მედიკალი

ეონკლიკა

უნა სახლსუხიშვილი

ჩია კაცი იყო კობა, მაგრამ ღონიერი, დიხვი ლაპარაკი უყვარდა, მიზერა-მოხერაშიც დიხვი იყო, თუძეც საჭიროების დროს ხსარტი და მოქნილი.

თბილისიდან რომ ამოვიდოდა, მეორე დღეს აუცილებლად სანადიროდ უნდა წასულიყო. სულ ერთი აყო, როგორი ამინდი იქნებოდა: წვიმა, ქარი, სიცხე თუ სიცივე. როგორც კი გამოეღვიძებოდა, ისე კი უნდა ითქვას, მაინცდამაინც არც ერთ ეღვიძებოდა ხოლმე, გამოიწყობოდა სამინადირო ტანსაცმელში, აკიდებდა თოფს და შეუყვებოდა კლდეებს. ხშირადაც ბრუნდებოდა ნანადირევით ხელდამწვენილებული.

მაშინაც დაგვიანებულზე წამოღება ღლივინიდან, გაემზადა და კიბეზე რომ ჩამოდიოდა, მეზობლის აინი-საკენ გაიხედა აღმაცერად. მეზობლის ქალი ფეფელი უკვე შირჩენილიყო დილის საქმეებს, საქონელიც გაურეკა და ეხლა მატყლს ჩეჩავდა. უკვირდა ხოლმე კობას, ასე მოქნილად როგორ ასრიალებდა ხელებს მტკაველის სიკრძე ნესპების აღმა-დაღმა ფეფელი, ერთხელ არ დაუწივლია, ხელა გავიკაწრეთო. თეთრი მატყლის ფუმფულა ქულებს ერთმანეთს მასარესდა, თო-

ნის პურივით ფუას გაუკეთებდა და ნაშქერივით მიალაგებდა ხოლმე კედლის ძირას, ჭრელ ფარდაგზე.

ფეფელიმაც გამოხედა აღმაცერად კობას, ჩაიღიმა და აღიღინა:

ჭერ ბონდ-ბუნდი არ აყრლა,
მზეს ძინავს გულის ძილხადლო,
ჩვეი კობაი შემოჯდა
ვერცხლისა უნაფირხადლო,
ფეხს მიწაზედ არ მიითრევს,
გამართულად ზის ვირხადლო.
ქარაფებს გადუქროლა,
გაღმოდგა კლდისა პირხადლო.
ხარჯიხებო წუწუნებენ
თავინთ გასაქირხადლო...

— პოემას მღერი, ფეფელი? — შეეხშინა კობა უღიმიოდ.

— ბალოდას, — უბასუხა ასევე უღიმილიდ ფეფელიმ და გააგრძელა.
არაქუ, კობა მოლის,
რეკებს ვადაგამტრევეს ძირხადლო...

კობამ ნაბიჯს მოუკლო, მერე შედგა და იმავე კილოზე მიემდებოდა: ნეტა ხელს ჩააჯავდებე ე მაგ საჩეჩლის ჩიხრხადლო...

ფეფელის კობასკენ არც გამოუხედავს, არხვინად გააგრძელა მატყლის ჩეჩება და ღლივინი.

ენა ახლად გაიწარო დაქვიებული კილოხადლო...

ტუხის კუთხვმა ვაილია კობამ და ნაბიჯს მოუჭარა.

ფეფელის ფამა რომ არ ჩავერდეთ, ერთი ხარა უნდა მოვათროთ, ფიქრობდა კობა და მარდად მიუყვებოდა აღმართს.

მუხლი მგლისა, თვალი ქორისა, კარგი თოფი და ბასრი დანა არ აკლდა კობას; მინადირეს კიდეც მტეხი რა უნდა! არც ნადირობის ხალხსი ვანელება რიღისძე.

ბუერი იარა კობამ. დაბმუნჯერმე უკან გამობრუნებასაც აპირებდა, მაგრამ გადაიფიქრა, თავს ძალა დაატანა, ფეფელის სამასხარა არ გაეხდეთ. აგრძელებდა კლდე-დრეში ხეტიალს.

მოულოდნელად გადაწყდა კლდის პირას მიწოლიდ, ჩამავალი მზის სხივებს მიფიცებულ ვიხვებს. სიხარულისაგან სუნთქვა შეეკრა, ავაზასავით გაშეშდა უცებ, თოფი ფეფთხილად გადმოიღო მხრიდან, ჩახმახი ფეხზე შეაყენა და ვყვალაზე დიდ ხარს დაუმიზნა. სანამ სასხლეტს ხელს გამოჭრავდა, რაღაც იგრძნეს ვიხვებმა, უცებ წამოიხინდნენ და ქარაფებზე გადაუშენენ. იჭექა კობას თოფმა და ვეება ხარმა კლდის ქიმს შეახეთქა რქა.

თოფი ხელში დაიჭირა კობამ და ხსარტად გადაიბრინა კლდის ქიმამდე მანძილი.

დაღმა მიექანებოდა დაჭრილი ხარი, კარგა მანძილზე გასულიყო უკვე, სროლის აზრი აღარა ჰქონდა.

ვერ წამოვიო, გაიფიქრა კობამ და სისხლიან ვკვალს გაჭყვა სირბილით. ხან ფეხს უსხლეტებოდა კლდეზე, ხან ტინი გამოეცლებოდა ფეხქვეშ, მაგრამ ფურს არ უგდებდა კობა; მზერად და სმუნად ქვეული ცდილობდა ახლოს მიეყოლიო დაჭრილ ხარს, რამდენჯერმე კიდეც მოჭრა თვალი, მაგრამ სათოფე მანძილზე ვერ მიატანა, რომ ესროლინა.

მზე რომ ჩავიდა, მაშინდა გაასხენდა, თუ რა ძალიან დაშორდა სოფელს. წამით შეჩერდა, ბნელმა როგორღა ვივლიო, გაიფიქრა. უკან დაბრუნებასაც აზრი აღარა აქვსო. უცებ ისეთი შიშშილი იგრძნო... უნებურად მოავთლიერა გაშვიტებული კლდეები,

თითქოს რაიმე კბილის გასაკრავის იმდენი ჰქონიდა. ერთი ნატყებო პური მანც გამოთვლილია, ინანა კობამ. თავის აუკუა უხარბობა. აღარ ათავა ლეიბება ჩამოქექულ კლდებს, მართო სისხლიან კეპლად უყურებდა. ერთ ადგილას ისეუ აღმარის შესდგო. შიდა დაჭრილი ხარი. ტანზე ახოხეხულიყა: სისხლიანი ბლანის შერჩენიდა ქეას ზურგზე.

მუცელშია დაჭრილი, გაიფიქრა კობამ, მალე წაიჭრა, უკვე დასუსტულა, მაგრამ მეც რომ ვეღარ მივათრეუ ვერგებს.

კობაც ახოხეხ ტანზე და თავი რომ ასწია, იქვე, ათად მუტნო, ნაწილის თაზეუ გაღამღგარი გაიხე დაინახა. ეკება რქები ფართოდ გაშალნა ხარს, მაგრამ თავი ვაბართულად ვეღარ ეშვრა; დრუნის წინ გაიყურა და ღმრთე, ხრობინით სუნეჩკდა. კობამ სხარტად მიიმარჯვა თოფი, დაუმინდა და ესროლა. ჯიხვი ნამალზე გადაეშვა და ხეში ჩავიდა. კობამ მუცლივით ძუნძულით გაიარა კლდის პირი და ისიც გადაეშვა ნამალზე. ჩხრაალით ჩაგროდა ერთმანეთს აყოლილი ქვები; ზოგი ასწრებდა კობას, ზოგიც აჯახებოდა, მაგრამ აღარ ესმიდა, აჯკ მიინცდამინც ტყავისა გრძობდა.

ღანა მიიმარჯვა კობამ, ყელზე გადაეცემა მომაკვდავ ჯიხვს. მერე მუცელი გაუფატრა და გამოიშვიგნა შეულდა. ცხელი-ცხელი დეილია რომ ამოიღო, წამით შევიწინდა ისეთი ოხ-შევირა ეც ცხვირში, ვინჩ დაჯარგვიანა ბეგერი აღარ უფიქრია, დაუსვინდა და ჩაებინა... „სისხლიან ხელებზე შეჩრჩენილ ღვიძლის ნარჩენებს რომ დააკვირდა, შეცბა. შენი დედა ვატირე, ჩაბეჭდოდა და ხელში დააბირტყა; მერე გამოიშვიგნა დაამთავრა, ჯიხვი კისერზე მოივლო და ნამალს დაუტყა. ეკება წყლის წაყაწყლე სადმე, ან არადა; ცოტა მუდრო ადგოლი მაინც ხომ უნდა მოგხანო ღამის გასათვალო, ფიქრობდა კობა.

ყურებში ჩაეხსა ფეხელოს ხმა. ერთი ზავსიანი ტინა მოინახა, ნანადირეო ნაგალი, მიუწვა გვერდით, თავივეუ მისი კისერი გაისწორა ბალიშით და თვლები დახუჭა.

რისი უნდა შინებოდა კობას, ამ კლდეებში თითუაი კაცზე ძლიერი რა უნდა ყოფილიყო! აზრებინად გრძობდა თავს.

დადილი-დაქანცულს მალეც ჩაებინა.

ჩაებინა კი, მაგრამ, ვაი იმ ძილს, კობას რომ ეძინა. სიზმარში სულ ფეხელოს საჩრელო ელანდობდა. ვითომ, დაბეგვილი ფეხის გულივით იმ საჩრელოს ნემსებზე აბეჭდებო. ატკაოდა, ეწვროდა ნანხელატებს, მაგრამ გვერდზე გადასვლას ვერ ახერხებდა.

მერე თებებში წასტავა ფეხელომ ხელი, მიქანა, მიუღუნა კისერი და ცხვირპირი დაახლოენა საჩრელებზე. აწუხებდა კობას ტუჩებსა და სახეზე შემხმარა სისხლი. რადმეჯერმე კიდელე გამოვიდა სიზმრიდან, მაგრამ დადილი-დაქანცულს და არკათ-გამოცდილს ისეუ მალე სთრავდა ძილი. ახლა წყურვილი ციხეჯვად მიმინარეს. დახეუტებოდა კლდეებს შორის, საიდანაც წყლის ჩხრაილს გაიფიქრებდა, აქით გარბიდა, მაგრამ მუხლებში ძალა ეცლებოდა და ვეღარ მიდიოდა. ბილოს ძლივ-ძლივით მიადწედა წყაროდღე, დაეციოდა მუხლებზე დასაწყებულად და რას ხედავდა? წყლის მაგივრად სისხლი მოსჩქეფდა — თბილი, ოხმივარადენილი. გადაფურთხებს მიინდიმებდა ხოხლით, მაგრამ წერწყვა არა ჰქონდა გამომშრალ პირში.

გამოიღვიძა კობამ. ისეუ ბნელიდა, წყურვილი მართლაც სტანჯავდა. ცხვირ-პირზე რაღაც ცხარედ უჭერდა. მიოფუნებდა, მოისრისა ტუჭყვიანი ხელები. მერე წამოიღა, თოფი ზურგზე გადაიკადა, ჯიხვი მხარზე შეივლო და შეუტყა აღმართს.

იცოდა, საითაც უნდა ეელო, მაგრამ როგორ უფრო მიხერხებულა ეჩქებოდა საიარლი, ამას ვეღარ ხედიოდა კობა. შუადღეგადასულზე ისე დაიქანცა, ისე გატახა სისეებო, რომ ფუხს ვეღარ ადგადა. ყოველი ზეით-ეკესი ნაბიჯის შემდეგ ისეუ ნებდა.

მუცელი ემღლეოდა. რაღაც ცხარე სითხე აწუებოდა ყელში, ხანდახან ცხვირის ნესტივებმდე ამოორთქლებოდა ხოლმე.

ამის ღღა ვატირე, სიჭა კამპერაო, ბუხლუნეჩკა მალ-მალე, კი მაგრამ, ამ ერთი ხარის გულითვის თავს ხომ არ მოუკლავო. ერთ ტანზე ძლივს რომ აცოცდა, მაშინ გაიფიქრა კობამ: უკვე მხარზე ვეღარ იდებდა ჯიხვს, რქები ხელნაჭაგულს მიათრევდა. მუხლებისა და ნიდაყვების დახმარებით აფორიხდა ტინის თაზეუ და მუხლებზე და ნიდაყვეზე ამდგარამეუ შეისვენა. მერე დინჯად მოიხსნა ღანა, დიდი წავლებით წაჭრა ჯიხვის კისერი. რქები მარჯვენა ხელით შემართა, წამოიღა, გასწორდა, ჰჭრა წიხლი ნანადირევს და საიდანაც ამოათარა, იქვე გადაუშვა.

მსუბუქად აიარა რამდენიმე ნაბიჯი. თავისი გადაწყვეტილებით კმაყოფილმა კიდევ ერთხელ შეათვალავარ რქები და მძიმედ ამოივლო ილიამში. ცოტა ხნის შემდეგ რქები დაძმამდა, კარდებსაც სტყენდა. შეისვენა და რაღაც ზურგზე გადაიტანა. მზე უკვე ჩადიოდა. არადა, სავალი ჯერ კიდევ ბეგერი ჰქონდა.

აივანზე გამოდგომულ დიდ ტანზე კობას დედა და ფეხელო ისხნებო.

— რომელი დიდი მინდირი ეკა მყავ, რი შეებებდა ხოლმე ამ ქვეუბებს, — მალიძალ წამოიწედა ტახტიდან კობას დედა და ბილოს გახეღვდა. — მძიერე დამე უნდა გაათიოს კლდეებში? ვინ იცის, იქნებ გადაინება კიდელე სადმე, ვინ არა მაგის პატრონი, შამა გაეშევიდა თუ შამ! ეს ერთი კიხილა დედაკაცი ვკვდივარ, მერა უნდა გაეაწყო, რა უნდა კიდიონი, რა ვაიცი!

— ნუ გეშინია, ქალი, ისეთი სიხმარი ვნახე, კარგადღე დაბარუნდება და ჯიხვსაც კარგადღე — ამ შეხედება ფეხელო. თან თითონაც ვეღარ ისეუხებდა ერთ ადგილზე.

— ჯიხვი მაგას და ჯანდაბა! მიატანდა, გვეც ამამუნებს! სო რამე ფისტოტად აუწყდა, ჩაიჭრის ჩანათაო და წაუღებს ქალქში თავის ამფსინებს, მერა! — ბობოქროდა კობას დედა.

— რათა, ქალი, ჩანახალ რო ჩააკუჭკუჭებ ხოლმე ღამაზათა, — გატყობება სცადა ფეხელო.

— ხინკალი არა, შავი ქვა! ხინკალი და მწვადი თუ უნდა, აჯე, დაკლას მოხვეოც უნდა და ცეცხლოს. განდრობვილი დაკლას და ვინც ცხვირა, ვინ უშლის? ამ გულის ხეთქვას, ის არ მირჩენია?

— მძილის! — წამოიძახა უკებ ფეხელო. — ბილიცე ფეხის ხმა გაევიგე! ორეუ სენდა იტყა. ბილიცეუ მართლაც ისმობდა მძიმე ნაბიჯის ხმა. კობამ უხმოდ ვადმოიარა გზო, კიბებზე ამოვიდა, თოფი ტახტზე მიაგო და სახმარეულოსავე წალასლსდა.

— ვაიმე! — ლოყაზე ხელი იტყიატა კობას დედამ, — სისხლში ხარ, ბეჩავო, ვაზხვილია. დაჭრილიცა ხარ...

— დაჭრილი არა, — ჩაიბოხადუნა კობამ და კარადის კარი ააჭრიალა. — არ არი ნადირობა ჩემი საქმე, — ჩურჩულით უთხრა თავის თავს და ქალის ნატყებს წაატანა ხელი.

ხარი კისერზე მიავლო რკა სთრევს ბილის პირზედო. შთელი ჯიხვები დაქანა სისხლი შებანა პირზედო. მინც წამოცემს დაეჭვის ვაჭი კიღონის ძირზედო.

მხიარული ნოტები გაურინდა ფეხელოს ხმაში.

— შენი თავი აღარ მაქვ, ფეხელო, — უწადინოდ გამოსძახა კობამ და მალიძალ ჩაებინა ცივი ქალის ნატყი.

„ჩემი
ლიტერატურა“

სიცოცხლე, კმაყოფილი პარ უენი!“

სხვა მიზნად და მშეინერია
სხვა ლიტერული ლექსები. როდენა
სიბრძნეა ამ ერთ სტროფამ:

მე ის პატარა სიყვარული ვარ,
რატომღაც შენ რომ აღარ ახსენებ,
შენ რომ არასდროს არ მოგაფიქვენს,
მე ის პატარა სიყვარული ვარ.

ნადრევედ წავიდა ჩვენგან — მხოლოდ 63 წელი იცოცხლა. არადა, რა მცირე დროა ისეთი სახელმწიფოებრივი, ყველასთვის საყვარელი პოეტისათვის, როგორც ბატონი მირის ფიცხიშვილი იყო. ალბათ, არ მოიბეზრებოდა ისეთი ქართველი, რომელსაც მის ლექსებზე შექმნილი თუნდაც ერთი სიმღერა თავისთვის არ წაელაღინებინოს. ვინ მოსთვლის, რამდენი ბრწყინვალე ლექსი დაგვიტოვა. იგი ის პოეტი იყო, რომელიც ერთნაირად უყვარდა დიდსა და პატარას, განსაკუთრებით კომპოზიტორებსა და მწიგნობრებს ელოდნენ მისგან ახალ ლექსის შექმნას. ამგვარად მხოლოდ გამოირჩეულ პოეტებს აფასებენ. ბატონი გიორგი ცაბაძე და ბატონი მირის ხომ შემოქმედებითი შეგონების, სიყვარულისა და ერთად წვის განუყოფელი ნიშნები იყვნენ.

როგორც ყველა ქართველი პოეტის შემოქმედებაში, ასე ბატონი მირისის უპირველესი შთაბრძნება საქართველოა. მას განსაკუთრებით აწუხებდა: რესპუბლიკაში ბოლო ხანს შექმნილი მდგომარეობა, ამიტომ თქვა კიდევ:

ერთი კაცის გამაჩვენება კი არა,
ორი კაცის გამარცხება კი არა,
სამი კაცის გამაჩვენება კი არა,
საქართველოს გამარცხება დაბოლოც,
ღმერთო!

ეს ერთ-ერთი ბოლო ლექსია, მანამდე კი ვინ მოსთვლის რამდენი ბრწყინვალე ნაწარმოებია მიუძღვნია საქართველოსათვის. შეუძლებელი იყო მისი ნაწარმოებები მხოლოდ ერთხელ წაეკითხა, მას რამდენჯერმე მიუბრუნებდით და ზეპირად სწავლებდით, უხალაღი ძალით შენს სულსა და გულში შემოიტვირთოდა და თავის აფილს დაიკავებდა. მით შეუტუს მაშინ, როცა თვით ავტორი მოვლი შთავიზნებთ ვითხულობდა.

პირველი ლექსი ბატონმა მირისმა 1950 წელს დაბეჭდა, პირველი წიგნი კი — „ალბუმები წიგნში“ 1957 წელს გამოცა. მკითხველებს დღესაც ახსოვთ და უყვართ მისი კრებულება „აგული დაქვს გულს!“, „მშაი, მშაი... თა ხარ მიყვარი“, „ეს განაფხულიც მიყიდა“, „ელტი“, „ხმა“ და კიდევ რამელი ერთი მათგანი ჩამოვთვალოთ.

ამოუწერავია მირის ფიცხიშვილის პოეზიის სიღრმე და ფილოსოფიური გაანზრება. მხოლოდ მას შეეძლო ასე უშუალოდ და სადად ეთქვა:

მეგრამ ვაილის
ღრო მსთავრო,
სუკებ მოქვწენო ისევ...
ჩვეუ რომ გეაწივობნს.
ტიდასამაორო
არ მოწივობო ისევ...

სხვა ლექსებზე რომ არ შექმნილიყო სიმღერები, პოეტი მხოლოდ ტიტულებითაც დარჩებოდა ქართველი ხალხის სულსა და გულში.

ზოგიერთმა შეიმლება არც იცოდეს, რომ ბატონი მირისი შესანიშნავი მხატვარიც იყო. მის ოჯახში ინახება სხვადასხვა დროს შექმნილი ნახატები, რამდენადაც ვიცო, პირადად მას ყველაზე მეტად ავტოპორტრეტი მოსწონდა და უყვარდა.

პირველივე იგი ფურნალისტი ბრძანდებოდა. 1954 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის ფურნალისტიკის განყოფილება. ეს იყო პირველი გამოცემა. პირადად მე არაერთხელ მქონია ბატონი მირისთან კალენდარული ურთიერთობა. როცა საქართველოს რადიოს სივლით მუშურების რედაქციაში ვმუშაობდი, ხშირად ვწვევივარ. იგი გულწრფელად ულოცავდა მეჩაფებებს, მევენახეებს და სხვა დარგის მოუძაგებს მაშინდელ გამარჯვებებს. მთავარი აქ მართო მთლიანად იყო. ბატონი მირისი ჩემსიანა უბრალო, რაოთი ფურნალისტს ისე სულითა და გულით უშობდა თავის დროს, რომ ბუკურს შემუშავებდა კიდევ. ყოველ სიტყვას ათასჯერ აწინ-დაწინდა, ასწორებდა და ამავე დროს ბერს ხასარგებლო რჩევასაც მოძიებდა.

ყველამ, მათ შორის მეც, კარგად იცოდა, რომ ჩვენს საყვარელ პოეტს დაბეჭდი აწუხებდა. ათეული წლების მანძილზე მას უდიდესი მზრუნველობით უვლიდა საყვარელი მეუღლე, პროფესიით ექმბი, ქალბატონი რუხეთა. უდიად მისი დამსახურებაა, რომ აძლევ ხანს გაუძლი ამ ავადმყოფობას. ბოლოს თრბობმა იმძოვარა. ექიმებმა ფუფის ამპუტაცია შესთავაზეს, მაგრამ ბატონმა მირისმა ბრძანა: სამარგემ მხოლოდ ირი ფეხით ჩავალო.

პირადად მე იგი აბრბომ ვნახე უკანასკნელად. ქართველი მწერლები იისებე სინეზვილის დაბადების 75 წლისთავს უხვდნენ. ბატონ მირისს მძიერ უყვარდა ბატონი იისებე და ამტობ იყო, რომ ავადმყოფობის მიუხედავად, ამ სადამოჯე მაინც მობრძანდა. თბალო, ამაღლეკებელი, შინაარსიანი სიტყვა წარმოთქვა. მეგობართა წრეში ეს მისი ერთ-ერთი ბოლო საჯარო გამოსვლა გამოდგამის შემდეგ სულ რამდენიმე თვე იცოცხლა.

სიცოცხლეში არ მოქვლიბოთა სიყვარული და დღესაც, არაბოი ლიტერატურული პრემიის მფლობელიც იყო, მათ შორის ყველაზე სამახსოვრო — აკაკი წერეთლის სახელობის პრემიისა, რომელიც სიკვდილის წინა დღეებში მიენჭა.

ბატონი მირისი თავის ლექსში „რამდენი უნდა ვიყვირო“, ამბობს:

რომ სიკვდილის წინ გულდაგულ
ვთქვა სამაფირო, ლხინთ:
„ჩემო ლბოზო სიცოცხლე,
კმაყოფილი ვარ შენი!“

ჩვენც კმაყოფილი ვართ თქვენი პოეზიით, თქვენი უხალი შემოქმედებით, ბატონო მირისო! თქვენი სული ზეციურ ძალას შეუერთდა, მცხეთის მინამ მივიბარათ. მსუბუქი ყოფილყვის იგი თქვენივის!

თეიმურაზ მორგოზია

საქართველო

გაგანობთ გერმანელი ასტროლოგის (და განთქმული მენეჯერის) რ. ბოსლეს პოპულარულ ნაშრომს, რომელიც, მიხევ სიტყვით, ემყარება არა მარტო ჰოროსკოპებს, არამედ სოციალოგიურ გამოკვლევებსაც და შეიცავს ამა თუ იმ პროფესიული მოღვაწეობის საშემო თანდაყოლილი მიდრეკილების განაღვივების ცდას. ყველამ შეიძლება გამოცადოს თავის თავზე, თუ რამდენად სარწმუნოა ეს დასკვნები.

რუმულუ ბოსლე

პროტოსკოპი და პროფესია

... მას შესანიშნავი ხანი ჰქონდა, სიმღერას სწავლობდა. საკმაოდ ხშირად ვხვდებით ერთმანეთს და ყოველთვის მეტეს გამოთქვამდა, ვაითუ ჩემებამ მიწველი არ გამოვიდეს: ავერსოდეს მიაღწევ მსოფლიოს საუკეთესო ბანების დონეს, ამასთან, სცენისთვის შესაფერისი არც სიმაღლე მაქვს..." მენეჯერობა, რომ ხმა შეხანინნავე ჰქონდა და სიმაღლეც ნორმალურ — 175 სანტიმეტრი, მიუხედავად ამისა, ეკონომისტი ვახდა და თავის პროფესიულ სფეროებში არცთუ ბედნიერი იყო. ოციოდე წლის შემდეგ ჩვენს ფრანგო გადაწყვეთ მენეჯერების სემინარის ხელმძღვანელის თანამდებობაზე. ეს საქმე ძალიან მოეწონა. ერთსულ საღამოს წვეულებაზე არაა ვკვიდრარი, "შენ მაინც მომდრეკილი უნდა გამოხსულიყო", — უთხარი, ტავი რომ შეწყდა. "სამუშაო ისეთი მაქვს, საოცნებო, მეტი რაღა მინდა?" — თქვა პასუხად.

ჩემი გამოკვლევები, რომლებიც სასწორის ნიშნით დაბადებულ ადამიანებს ეხება, ვკვირვებებ, რომ ორივენი მართლდნი ვართ.

სასწორს აქვს მკვეთრად გამოხატული მშვენიერების, ჰარმონიისა და სიმშვიდის გრძობა. სასწორი მამაკაცის საუკეთესო პროფესია ის არის, სადაც მას შეუძლია მოახროვინოს ფილოსოფიის უნარის გამოყენება, სხვა ხალხების კულტურის შესწავლა, თავისი ცოდნის შევსება, აზრის შეპირისპირება და განაღვივება. ასეთია, მაგალითად, არქიტოეგია. როგორც სასწორს, ისე არავის შესწევს იმის ნიჭიერება, წინააღ თაობის შეცდომები გაკვეთილად გამოიყენოს. ამასი მას ენაბრება აბსტრაქტული აზროვნების უნარი, რაც სასწორს მკვეთრად ახასიათებს. ზოდიქოს სხვა ნიშნებთან შედარებით ასეთ ადამიანებს ფიზიკისა და მათემატიკისადმი განსაკუთრებული მიდრეკილება აქვთ. იგივე ეხება ეკონომიკასაც. ბანიერი ჰერმან იოზეფ აბსი (15. 10. 1901) სახელგანთქმულია

დღეებში და ექსპერტები მის ეკონომიკურ რეკომენდაციებს იყენებენ. ბერტოლდ ბაცმა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ერთ-ერთმა წამყვანმა მენეჯერმა, სოციალისტურ ქვეყნებთან ეკონომიკური კავშირების დამყარება ჯერ კიდევ მაშინ დაიწყო, როდესაც ეს სრულიად უჩვეულო საქმე გახლდა.

ამასთან, ზოდიქოს ამ ნიშნით დაბადებულები ადამიანები საშუალო უნარიანების ჩარჩოებში ვერ ეტყვიან და ელტვიან ისეთ შემოქმედებით პროფესიებს, როგორიცაა მსახიობი, მოცეკვავე, მოქანავე, გრაფიკოსი, მხატვარი ან დიზაინერი. თუმცა, გარკვეულ შემოქმედებით ნიჭიერებაზე მკვანისშეხების ისეთი ხელოვნის ოსტატური დაუფლება, როგორიცაა წითელ ხეზე მომუშავე დურგალი ან თამაღლის კლასის ზოინად, შექანიკოსი, ელექტრიკოსი. მათაც მიესადაგება სასწორის. ამ ხელობებს დღეს რენესანსის ხანა დაუღვია. ასევე გერმანული სასწორის ისეთ პროფესიებში, რომლებსაც კავშირი აქვთ ინფორმაციასა და გამოთვლით ტექნიკასთან, — აქ მას შეუძლია აბსტრაქტული აზროვნების ნიჭის სრულად გამოყენება.

სანსტორი

24 სექტემბერი — 23 ოქტომბერი

სასწორი-ქალბერი სწორუპოვარი სპეციალისტები იქნებიან მებაღეობისა და მეკუთხეულების დარგში: მათ ჰარმონიისა და სიღამახის თანდაყოლილი გრძობა აქვთ. ვარდა ამისა, მამაკაცებისაგან განსხვავებით, ზოდიქოს ამ ნიშნის ქალებს იზიდავს მოგზაურობა, აბიტო მათთვის კომფორტული მოაქვს ისეთ პროფესიებს, როგორიცაა სტიუარდესა ან ტურისტული ბიზნესი. სასწორი-ქალი შეუძლებლად ელტვის ელვანტროობას, მნიშვნელობას აძლევს ხარისხს, სინატიფეს, რაც მას შეუცვლად ხდის საუკულო საქმეში, არქიტექტურაში, მუსიკაში, ბალეტსა თუ თეატრალურ ხელოვნებაში. დარღვეული

ჰარმონიის აღდგენის სულისკვეთა მას სოციალურ უზრუნველყოფასთან დაკავშირებულ პროფესიებისა კენიხდავს.

უკეთესი იქნება, რომ სასწორ-მამაკაცებმა არ აირჩიონ ინჟინერობა, ობრისტიკა, ურნალისტიკა, ხანა-ზობა, ვახსობა; ქალბებისაგან გამოკული მთარგმნელი, კეიმი, მანეკერი, ელექტროგამოთვლილი მანქანის სპეციალისტი და მდივანი.

სასწორს ახასიათებს მიდრეკილება აბსტრაქტულობისადმი და არა კონკრეტულობისადმი. ასეთთაგან კარგი მკვლევარი მცენარეები გამოდის. მათთვის საქმე ემოციასზე უფრო მნიშვნელოვანია. ურენგნათ, მარტო იმუშაონ, მაგრამ არა კოლექტივში. მასწავლებლად არ ვარგანან. სასწორის ნიშნით დაბადებულებს არ უყვართ სიჭვილოდურ — არც ფიზიკური, არც სულიერი. აბსოლუტურად დარწმუნებულნი არიან იმაში, რასაც აკეთებენ, და კრიტიკა მწელად ეკარება მათ გულს. თუმცა, სხვა ადამიანებს ეუყვიან, მაინც განცალკევებით, თავისთვის მუშაობას ირჩევენ, რადგანაც ასეთ პირობებში შეუძლიათ თავიანთი უნარის ოპტიმალურად გამოყენება. მდამივად ესწრაფვიან ყველაფრის გამოისწორებას, სრულყოფას, გაუმჯობესებას და სხვებზე უფრო მძიმედ იღებენ საბოლოოდ გადაწყვეტილებას.

ეს უნდა იცოდეთ, თუ სასწორის ნიშნით დაბადებულები უფროსი გვაგვს. ის მოითხოვს სრულყოფილების მუშაობას, მეტყველებისა და ქვეყის კულტურაში და, შეტლების მაქსიმალურ, კარგ საერთო განათლებას. ცუდი არ იქნებოდა, რომ ერკვეოდ ხელოვნების საკითხებში, რათა შეეძლოთ მასთან საუბარი და ურთიერთობა.

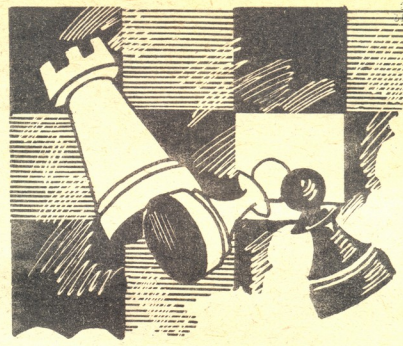
სასწორის ხასნიამი: ესწრაფვის წინასწორობას და ნირმალურ ცხოვრებას მხოლოდ ჰარმონიის პირობებში აღწევს. მკვეთრად გამოხატული ესთეტიკური გრძობა და ჩინებულად გემოვნება აქვს. მშვენიერების უნაკლო აღქმა შეუძლია, მისი თანდაყოლილი თვისებაა ხელოვნების სიყვარული და გაგება. თავიანთი და მიმხრდელობა, ვერ იტყნს კანკალიობას და ურთიერთობის გამორკვევას, ესწრაფვის მშვიდობიანობას. ხალი-სიანად მინარელობს საუბარს, თუ ის არსებობს საკითხს ეხება და დირსეულ დინზე მიმდინარეობს.

მართალია, სასწორის ნიშნით დაბადებულები ახასიათებს მშინილობა, აგრეთვე ადამიანებთან და პირობებთან შეგუების უნარი, მაგრამ მისთვის უფრო რიდაა მოულოდნელი გაკეთება და თავისი ნათქვამის გატანა. თუ თვიონ არის დასწერესულყო იმით, რასაც აკეთებს, ის უფრო აქტურად და გულბოღინედ მუშაობს.

შენიშვნები ანდრია დადიანის

სურათის გაყო

კ

ინგელი გამოსცხილი ქართველი მოჭადრაკის, სამეგრელოს უკანასკნელ მთავრის დავით და ეკატერინე დადიანის უმცროსი ვაჟი-ძვილის ანდრია დადიანის სახელი ფართოდაა ცნობილი მსოფლიო საჭადრაკო ასპარეზზე. მის შესახებ საკმარისი მასალებია გაფანტული იმდროინდელ საჭადრაკო პრესაში, მისი პორტრეტი გამოქვეყნებულია მონტე-კარლოს 1903 წლის საერთაშორისო საჭადრაკო ტურნირისადმი მიძღვნილ ამერიკის საჭადრაკო ყოველკვირეულის სპეციალური სერიის პირველი ნომრის მეორე გვერდზე: „სამეგრელოს პრინცი დადიანი“. ამ ურნალებს სპეციალური სერია წიგნად აკინძული ზუთი ნომერი, — „მონტე-კარლო 1903“ ზუგდიდის ისტორიულ მუზეუმშია დაცული, მონტე-კარლოს ამ ტურნირის საბავთლო პრეზიდენტი იყო ანდრია დადიანი.

მინდა მიუთხველს ვაუწყო ზოგიერთი რამ თ. გიორგაძის წიგნის, „თამაშობს ანდრია დადიანი“, 59-ე გვერდზე გამოქვეყნებული პორტრეტის შესახებ. ჯერ „მონტე-კარლოს“ ტურნირისადმი მიძღვნილ ჟურნალის პირველ ნომერში გამოქვეყნებულ ანდრიას ფოტოსურათზე მოგახსენებთ. აღნიშნულ სურათზე ანდრია, უკვე ხანშიშესული გენერალი, 53 წლისაა. აცვია სამხედრო ფორმა. ღვას საწერ მაგიდასთან და დასკვნების ქაღალდს; მაგიდაზე დევს საწერი მოწყობილობა და წიგნები; ოთახის კედლებზე მონივნილია დიდი და პატარა ზომის სურათებით, იკითხება ზოგიერთი მათეანი — დავით დადიანის, ნინო

ჭავჭავაძის და ეპისკოპოს ანტონ ჭყონდიდელის სურათები. მხატვარემილ ფრანსუა დესენის მიერ შესრულებული ეს სურათები (1851) ამჟამადც დაცულია და ინახება ზუგდიდის ისტორიულ მუზეუმში.

ანდრიას აღნიშნული სურათების შედარებამ, მუზეუმში დაცულ ქ. კიევის სასახლის ინტერიერების ფოტოალბომის ანდრიას სურათებთან ცხადად, რომ ეს წარმოადგენს ანდრიას კიევის სასახლის სამუშაო კაბინეტის ერთ-ერთ კუთხეს.

უნდა შევნიშნოთ, რომ ანდრია დადიანის ხანდაზმულობის ასაკის ზემოხსენებული ფოტოსურათი მისი სიცოცხლის ბოლო წლებში გადაღე-

მოსახარებლობა

სათვის მზად უნდა იყოთ.

ბულბამაჩუბა

უცხოური იუმორი

ქალმა ფოტოგრაფს თავი განხვევებულა ქმრის პორტრეტში მიუტანა.

— გობოვთ გამოიდლოთ.

— კი. ქალბატონო,

— შეგიძლიათ შლაპა მოხადოთ?

— რა თქმა უნდა, ოღონდ უნდა გვითხრათ, როგორი ვარცხნილობა ჰქონდა.

— მაგას ხომ თვითონვე დანახავთ, როცა შლაპას მოხადოთ.

— ევვალფრისათვის რა მოგახსენით, მაგრამ უკეთეს შემთხვევაში ნებავარი ქონების იმედს მაქვს.

ცოლ-ქმარი შევხულებით გემჭარბა, ვაგონის კუბში რომ დაბინავდნენ, უცებ ცოლმა წამოიძახა:

— უთოს გაწორეთა დამავიწყდა, ხანძარი არ განდგის!

— ნუ წუხარ, ძვირფასო, მე რომანი დამწრა და საწარეულოში.

მუღარა

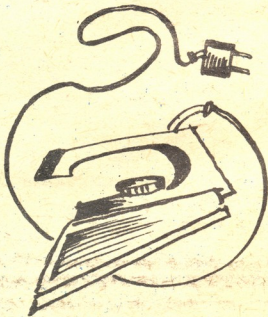
ლომების გალიასთან ზოოპარკის თანაშრომელმა ცოლს უთხრა:

— გობოვ, ძვირფასო, აქ სცენებს ნუ გამოართავ, თორემ ამათთან რაღა ავტორიტეტი შექნება.

ბანბარება

როცა მელიონერის ხიკედლო უკვე ეუბს ადრე იწყებდა, ემაშა მის ცოლს უთხრა.

— ქალბატონო, ევვალფრო

შეადარება

— შამა, ჭკრისწერის დროს საჭმრო და საცოლერ რად უწყდიან ერთმანეთს ხელს? — მკითხა ვაჟიშვილმა.

— ახეთია ტრადიცია, ჩემო შვილო, აი, როგორც მოკრევეები რინებუ მატრის დაწყების წინ აკეთებენ ხოლმე. — აუხსნა მამამ.

ბული, არის ეს და არა ი. ვიორგაძის წიგნის — „თამაშობს ანდრია დადიანი“ — 59-ე გვერდზე გამოქვეყნებული სურათი წარწერით: „ა. დადიანის ბოლო სურათი გენერალ-ლეიტენანტის ფორმაში“.

ამ წიგნის 64-ე გვერდზე ვკითხულობთ — „არქივშია ქართველი მოკლადრეის პორტრეტები, მათ შორის, რუსეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტის საპარადო ფორმაში გადაღებული. როგორც ჩანს, ეს დადიანის უკანასკნელი სურათია. იგი პირველად გამოქვეყნდა გაზეთ „ლელოში“ (1968 წ., № 205)“.

თ. ვიორგაძის წიგნში გამოქვეყნებული შემოადრინებული სურათი ზუგდიდის ისტორიულ მუზეუმში, დაცული ფერწერული პორტრეტის ფოტოპირს წარმოადგენს. ამ სურათზე გარკვევით იკითხება სურათის ავტორის გვარი — „I. MÖLLER“ 1860 (ი. მიულერი, 1860). ცნობილია, რომ ამ დროისათვის ანდრია ათი წლისა იყო (დაბადებულია 1850 წელს), პორტრეტზე გამოსახული პიროვნება საკმაოდ ხანდაზმული, სამოცი წლისა იქნება. ეს გარემოება გვაფიქრებინებს იმაზე, რომ აღნიშნული პირი არ შეიძლება იყოს ა. დადიანი.

მუზეუმში დაცული და ექსპონირებულია აკადემიკოს ე. ნეის აქვარე-

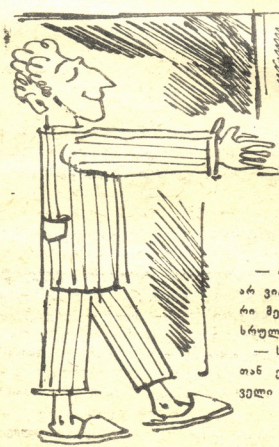
ლი — ეკატერინე ჭავჭავაძის სალონი — ცარსკოე სელოში“. ნახატზე, მდგრულად მორთული დარბაზის ინტერიერის ერთ-ერთ კედელზე იკითხება დავით დადიანის პორტრეტი (ამჟამადაც დაცული და ექსპონირებულია მუზეუმში), მის ზევით სხვა სურათებთან ერთად იკითხება ზემოაღნიშნული, უცნობი წარჩინებულის, მაღალი ჩინის სამხედრო პირის ეს სურათიც. აქვარელი დათარიღებულია 1874 წლათ. ა. დადიანი კი ამ დროისათვის 24 წლისა იყო, ამასთან დაკავშირებით ჯერ კიდევ ადრე ვწერდი: სავარაუდოა ერთი რამ, რომ ეს უცნობი ეკატერინე დადიანის ოჯახთან დაახლოებული პირია. აღნიშნული სამხედრო პირის ვინაობის დადგენა დაუსტებებს მოითხოვს, ამასთან, აქვე უნდა დავხსინო, რომ ანდრია დადიანის, როგორც ახალგაზრდობის, ისე ხანდაზმულობის ასაკის რამდენიმე ფოტოსურათი დაცულია მუზეუმის ფოტომახასის ფონდსაკავში, რომელთა შედარებამ ზემოაღნიშნული უცნობი სამხედრო პირის სურათთან დამარწმუნა, რომ სურათზე გამოსახული პიროვნება არ არის ანდრია დადიანი“.

უნდა ითქვას, რომ ჩემი ვარაუდი გამართლდა. მუზეუმის ბიბლიოთეკის დადიანისეულ წიგნად ფონდში აღმო-

ჩნდა ალბომები: «портретная галерея русских дьятелей — сто портретов». Санкт-Петербург типография и литография а. мюнстера 1865» და «портретная галерея русских дьятелей — сто графий» ამ ალბომებიდან პირველში შესაძებ ვვერდზე მოთავსებულია ამპერატორის მინისტრის გენერალ-ლეიტანტის, ინფანტერიის გენერლის, გრაფ ვლადიმერ თევდორეს ძე ადლერბერგის ფოტოსურათი, შესაბამისად მეორე ალბომში მისი ბიოგრაფიული ცნობებია, სწორედ ზემოხსენებულ სურათზე აღბეჭდილი უცნობი წარჩინებული, მაღალი ჩინის სამხედრო პირი აღმოჩნდა ეს პიროვნება. აღნიშნულიდან ნათელია, რომ თ. ვიორგაძის წიგნის 59-ე გვერდზე ამ სამხედრო პირის სურათი შეცდომითაა გამოქვეყნებული.

ზემოხსენებული პიროვნება კი გრაფი ვლადიმერ თევდორეს ძე ადლერბერგი იყო ნიკო დადიანის მინერელსკის სიმამრის, ასევე რუსეთის იმპერატორის სასახლის კარის მინისტრის, გენერალ-ადიუტანტ გრაფ ალექსანდრე ადლერბერგის მამა და ნიკო დადიანის მეუღლის მერი ადლერბერგის ბაბუა.

იასონე იხორია

პარტიკა

— ბიხას ვაშთაგებ, შაგარამ კიცო, როგორ მოკვლა გმირი მებრთე მოქმედების დასასრულს...
— სრულიად უბრალოდ. მასთან ერთად ვადიკითხე პირველი ოთხი მოქმედება.

მთხარაული

— მახსადამე, თქვენი ქმარი მოვარეულოა, არა, — ჰქვითხა მჭურნალმა ქალბატონ დიკეს, — ხომ არ იცით, ლოგინიდან რომ წაშოდგება, ხად მიღის როდემ?
— ხაზარეულოში, ხადაც კონიკის ბოთლები აწუცია.

ბანმარტახს

— ბატონო ექიმო, რატომ ხდება ასე: როცა თავდაჯირა ვდგავარ, სისხლი თავში მიილტვის, ფეხებ დგომასას კი სისხლი ფეხებში არ მიდის.
— სრულიად უბრალოდ, — განუმარტა ექიმმა, — იმიტომ რომ ფეხები ცარიელი არ არის.

კროსვორდი

მხარაშულად: 1. მხატვარ-კონსტრუქტორი, ტექნიკური ესთეტიკის სპეციალისტი. 4. იტალიაში გაერცელებული ერთგვარი წვრილი მკაერონი. 9. ხარების ბრძოლის მთავარი მონაწილე. 10. ვაკე ადგილი. 12. მრავალწლოვანი ტროიკული და სუბტროიკული მცენარე. 14. უძრავი ქონების დროებით დაქირავება სათანადო ხელშეკრულების დადებით. 15. საგანგებოდ გამოყვანილი ზავერდოვანი ზედაპირის მქონე რბილი ტყავი. 17. დაბალი უფესო მცენარე. 18. მოხერხებული, გაქნილი, ცხიერი. 19. სახელგანთქმული იტალიელი დირიჟორი. 28. % ფალიაშვილის ოპერა. 24. მდინარე შორეულ აღმოსავლეთში. 25. დატოვებული ბალახ-მცენარე, ტექნიკური კულტურა. 27. ერთგვარი ბალახი. 29. ბრაზილიელი ფეხბურთელი. 30. დედაშიწის სფეროს პოლუსებზე გამავალი წარმოსახვითი შერეული მრული ხაზი. 31. ძვირფას ქვაზე ჩაღრმავებული ამოკვეთილი გამოსახულება. 32. ციტრუსოვანი მცენარე.

1		2	3	4	5	6	7
			8				
		9					
10	11					12	13
			14				
15		16				17	
18						19	
20						21	
22							23
23						24	
						25	
						26	
27		28				29	
						30	
31						32	

შეშულად: 1. საგანგებოდ მოწეობილი დიდი საკრებულო ოთახი. 2. მდგომარეობა ბურთით შეჯიბრებაში, როდესაც ბურთი ვაღის სათამაშო მოედნიდან ხაზს გარეთ. 3. ერთგვარი სათამაშო. 5. თბობითი, გაუღებლავი ლიტერატურა. 6. ესპანელი ფერმწერი. 7. მონარქიული სახელმწიფო, რომელსაც სათავეში იმპერატორი უდგას. 8. დროებითი სადგომი. 11. ქართველი მოცეკვე და კორეოგრაფი ქალი. 18. დიდიბრიტანეთის ქალაქი. 16. აზიის სახელმწიფო. 17. მოგზაო ფოთლების მქონე დიდი ხე, ისხამს წვრილ მბლსოდენა ნაყოფს. 20. ფრანგი ბალერინა. 21. კონსტრუქციური საცხი. 22. პურეული მცენარე. 25. მკერთი ვაბერილი სათამაშო. 26. მხლებლები. 28. იაკუტიის მდინარე. 29. ბრაზილიელი ფეხბურთელი.

შეადგინა **ციხლა ანაშუაძლა.**

სუმრობანი სუმრობისგარეშე

ნაკვი და ლუმვი

- სიმონ, ამხელა მოჭრილი ნაძვი რომ მიგაქვს, სათამაშები გააქვს?
- შე მართლა სიმონა, ამ სიცივეში სათამაშოები რათ მინდა, დიდი ბუხარი მაქვს...

**საქართველოს მემორალურ
პროკურორს...**

ავფუქე ორი ხილი და ორი ბაზარი, მოკალი ცხრა შევიდობიანი მოქალაქე, ბოში გესრულე სახეშო ბაღს, ახლა ჩაფიქრებული მაქვს პარლამენტის შენობის აფეთქება, გთხოვთ, მაღაირთ პოლიტიკიმრად.

ტმრო ნაპირლიშვილი

ცნობისმოყვარე

- რა იყიდება?
- ბუნჯინა...
- ეს ფორმიანები ვიღა არიან?
- ქართული ბუნჯინსმეწები...

თაქაღა

- ბატონებო, რა ხმაურია, ეს ქველხია თუ პარლამენტის სხდომა?

ყური სჭამელები

ერთ დღეს, ერთმა პარლამენტარმა თავის შეურაცხყოფელს ყური მოაჭამა...
აქამდ პურის მჭამელები ვიყავით, ახლა ყურისმჭამელები გაგხვით, იხუზრა ღაზარალებულმა.

მაშაა გმლოვაძე

გაღებე წარმოებას 9.09.98. ხელმოწერილია დასაბეგლად 7.01.94. ქალაქის ზომა 60x90/კ. გარეკანი, ჩანართი და ტექსტი იბეგდება ოფსეტური წესით. ფიზიკური ფურცელი 4. პირობითი ნაბეგლი ფურცელი 5.6. სააღრიცხვო-საკამომცემლო თაზახი 5.69. ტირაჟი

8200 შეკეთა 1868 ფახი 1000 კუბონი.

გამაქვისის მისაზართი:

880088, თბილისი 8, აკუსთაშვილი 36. 42.
ბილეთონები: საბრავთო კოლაიის თანაქრობა:
რის — 99-24-86; პასუხისმზებელი მორვისის და ბანურო-
ბემათა მამაშახი — 99-28-48; გამაქვისის საბრავთონი —
99-01-99.

Ежемесячный независимый общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» (на грузинском языке). 390096, Тбилиси, ул. Костава, 14. Типография газетно-журнального издательства «Самшобло», Адрес редакции: 380008 Тбилиси, 8, пр. Фрутавели, 42.

გამაქვისი შემოსული მასალა ამბობს პრ. შერაფინა.

მ. ჰერცველი-ჯაჯანიძე. ნიღაბი.

საქართველოს გერმანელების
შთამომავალთა ნამუშევრები

დ. მხეიძე. მოცეკვავე.

დ. ქუთათელაძე. ცერამიკული სურები.

სფ 2371

ინდექსი 76056

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

ტყვილი